

It is for the benefit of the working class. Delavci so opravičeni od vsega, kar proizvedejo.
This paper is devoted to the interests of the working class. Workers are entitled to all what they produce.

PROLETARIAT

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. St., Chicago, Ill.

Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE
na številko v oklepaju, ki se nahaja poleg vašega naslova, prilepljena nega spada ali na ovitku. Ako je (551) številka tedaj vam s prihodajo številko našega lista poteče naročnina. Prosim, ponovite jo takoj.

ŠTEV. (NO.) 550.

SLOVENSKO GLASILO JUGOSLOV. SOCIALISTIČNE ZVEZE.

CHICAGO, ILL., DNE 26. MARČA, (MARCH 26th) 1918.

LETO (VOL.) XIII.

Manifest londonske socialistične konference.

NAČELNA VPRAŠANJA.

Od 20. do 25. februarja se je v Londonu vršila konferenca socialistov iz zaveznških dežel, ki se je poglavitno bavila z mirovnimi pogoji in je sprejela manifest, obsegajoč temeljna načela in specialne zahteve, ki naj bi služile za podlago bodočemu svetovnemu miru.

Kar se tiče temeljnih načel, se vjemajo z osnovnimi nazori znanstvenega socializma, izrečeni na raznih mednarodnih kongresih in s principi, ki jih je v svojih znanih kongresnih govorih izrekel predsednik Wilson. Nikakor se ne more tajiti, da se je med gotovimi fundamentalnimi postulati socializma in slovesno izraženim zahtevam predsednika Wilsona izvršilo pomembno zblizanje. Ne bomo trdili, da je Wilson postal socialist. V gospodarskih vprašanjih stoji predsednik Zedinjenih držav gotovo na podlagi obstoječega družabnega reda; v tem oziru nastopa pač kot reformator, ne pa kot revolucionar. Naši cilji segajo tu mnogo dalje. Tudi če se oziramo le na vprašanje bodočega mira, moramo ponovno izreči, kar smo že večkrat dejali, da namreč ni zanesljive garancije za trajnost miru, dokler obstoji gospodarski konkurenčni sistem, utemeljen v kapitalizmu, sistem, iz katerega izvirajo najostrejši in najnevarnejši konflikti.

V tem oziru moramo ostati vsak na svojem bregu: Predsednik Wilson bo najbrže tudi nadalje verjel v možnost sprave in pobratimstva vseh narodov v privatno kapitalistični družbi; mi črpamo iz gospodarskih dejstev prepričanje, da morajo produktivna sredstva postati splošna last organizirane človeške družbe, zato da bodo mogla namesto produkciji za profit služiti izdelovanju za potrebo.

To prepričanje mora seveda tudi nadalje uravnavati nae delo, ki mora biti slejkoprej socialistično.

Na drugi strani se pa more pošteno priznati, da so velike čisto politične zahteve predsednika Wilsona glede na pogoje bodočega mira take, da jih vsak odkritosrčen socialist lahko podpiše. In ako se nresničijo v taki čistosti, kakor jo predstavlja zahteva, se s tem tudi uresničijo temeljni načeli socializma, ki jih je predlagal Wilson. Ako se in primer ustanovi svetovna zveza narodov, bo s tem ustvarjena internacionalna organizacija, kakršne svet še ni poznal. Mednarodno zakonodajstvo, ki je doslej viselo v zraku, dobi tedaj trdno podlago, in zlasti socialno zakonodajstvo bo tedaj čimdalje bolj postajalo mednarodno.

Ne mislimo, da se bo v kapitalističnih krogih povečala ljubezen do delavstva. Kapitalizem ne daje, česar ne mora. V tem nas prav nič ne motijo posamezni slučajji navidezne kapitalistične dobrote, če na primer povzra podjetnik "od svoje volje" delavsko mezdo. To se gotovo vési zgodi. Ampak taka "dobrota" je le previndnost. Kapitalizem

list, ki spozna položaj, da rajši danes prostovoljno nekaj, kakor da bi moral jutri po sili dati več. Tudi visoko ceno štrajka spoznava véasi podjetnik, in rajši si v takem slučaju prihrani izgubo, ki bi mu jo lahko prinesla dolgotrajna stavka.

Če se ustanovi zveza narodov, to je politična internacionala, se bodo morali kapitalisti posluževati te organizacije za socialno zakonodajstvo — v svojem interesu.

Vzemimo konkreten slučaj. Organizirano delavstvo v Angliji si je tekom vojne pridobilo znatne pravice, katerim se po sklenjenem miru gotovo ne bo odpovedalo. Ako ne bo delavstvo v Nemčiji imelo enakih pravic, se bo angleški kapitalist čutil prikrajšanega. Ob višjih delavskih mezdah, ob krajšem delovnem času, ob izključitvi skeškega dela, ob višjih izdatkih za varnostne naprave in pod. bi bila angleška produkcija dražja od nemške, to se pravi, da bi imela angleška konkurenca oteženo stališče napram nemški. Boj zoper lastno delavstvo bo težji; uspehov ne bo pričakovati od njega, posebno zato ne, ker so se delavske organizacije silno utrdile.

Tedaj bo treba iskati pot na nasprotno stran. Angleškemu kapitalizmu se bo kazal uspeh le v tem, če se nemškemu in vsakemu drugemu nalože enaka bremena, kakor jih mora prenašati sam. Čim naprednejša bo kakšna dežela, tembolj bo njen kapitalizem silil v internacionaliziranje socialnega zakonodajstva.

Silil bo v to zaradi sebe, ne zaradi delavstva. Toda kakršenkoli bodi njegov namen, moč delavstva se bo s tem povečala in pot do socializma se bo agiadila.

NARODNI PROBLEMI IN SOCIALIZEM.

Samoodločevanje narodov in zveza narodne ne rešita socialnega vprašanja. Tudi mednarodno razsodišče ga ne reši in tudi splošno razoroženje ne. Mimogrede bodi povedano, da imamo o splošnem razoroženju svoje pomisleke, o katerih bomo še govorili. Ampak zaenkrat zadostuje dejstvo, da to vse skupaj v resnici ne rešuje socialnega vprašanja. Kajti njegove korenine so v razredih človeške družbe; dokler bodo razredi, bo tudi socialni boj.

Vendar pa olajša dosega nekaterih omenjenih zahtev socialni boj. Predvsem ga rešitev narodnega vprašanja očisti. Postavi ga v jasnejšo luč. Delavcu pokaže, da ga izkorišča in zatira gospodarsko močnejši, ne pa člani drugega naroda. Nacionalni boji ne morejo tedaj proletariata več odvajati od socialnega boja. Z jasnejšim spoznavanjem pa postane delavec tudi sposobnejši za razredni boj.

To je veliko bolj važno, nego je marsikateri idealist doslej priznaval.

Da imamo danes ogromne množice popolnoma indiferentnega delavstva; da imamo trume proletariata, ki stoje v nasprotnem taboru; da jih ima-

mo, ki se v tovarni bojujejo s kapitalistom, na voliču ga pa volijo za gubernorja — to in še marsikaj družega neveselega v delavskem gibanju in negibanju ima svoje razloge. Saj ni na svetu ničesar brez vzrokov.

Med te vzroke spada tudi nerešeno nacionalno vprašanje. Ni edino, ampak eno izmed najvažnejših. Ono zatemnjuje delavcu vid. Sugerira mu mnenje, da je tovarnar njegov nasprotnik, ker pripada drugi narodnosti, ne pa ker pripada kapitalističnemu razredu. Nacionalno vprašanje omogoča izkoriščevalec, da izigrava tudi med delavstvom eno narodnost proti drugi. Še v Ameriki smo imeli zglede, ko so podjetniki v velikih množicah importirali črnce v gotove kraje, da je siloma izbruhnilo strastno plemensko sovraštvo, ki navsezadnje vendar le slabi delavstvo kot celoto.

V stari domovini je povzročalo silno nacionalno zavist, ko so postavljali Nemci v slovenskih krajih po tovarnah, železniceh i. t. d. na boljša mesta. Slovence pa na slabša. Blagodejno pa tudi ni vplivalo, ko je južna železnica — s preračunjenim tendenco — nastavljala Slovence na Dunaju in v drugih nemških mestih.

Kdo naj še čudi nacionalni furiji, če ni mogel slovenski delavec pri okrajnem glavarstvu, v mestnih bratih i. t. d. dobiti slovenskega odgovora? Če se je bojeval za odkodnino po ponesrečenju, pa ni pri razsodišču nihče razumel njegovega jezika? Če so ga postavili pred sodišče, pa se je vsa obravnava vršila v tujem jeziku in so mu šele, ko je bilo vse končano, povedali, kako je obsojen?

Vse to je jasno stalo pred njegovimi očmi in je potiskalo razredna nasprotja v ozadje, kjer jih ni našel. Razjasnitev razrednega boja je pa velevažen pogoj za njegov uspeh. Zato je rešitev nacionalnih vprašanj v interesu socializma.

JUGOSLOVANSKO VPRAŠANJE.

Tudi londonska socialistična konferenca se je bavila s temi vprašanji. V svojem manifestu pravi med drugim:

"Konferenca izreka, kar se tiče Balkana, da se morajo vse krivice, storjene balkanskim narodom, nujno popraviti. Srbijo, Črno Goro, Rumunijo, Albanijo in vse z vojaško silo zasedene kraje morajo tuje čete izprazniti.

Kjer koli zahteva prebivalstvo enega rodu in enega jezika, da se združi, je potrebno, da se izvrši to zedinjenje. Takemu prebivalstvu se mora prepustiti popolno svoboda, da samo odloča o svoji usodi brez obzira na osvojevalne želje Avstro-Ogrske, Turčije, ali pa katerekoli druge države.

Treba je, da se obnovi Poljsko kot enotno in neodvisna država s svobodnim prihodom do morja.

Vsaka nemška aneksija, odprta ali zakrpana, Livonije, Kuronskega ali Litve bi bila grobo

in kratkoročno nedopustno porušenje mednarodnega prava.

S specialnim ozirom na češko in jugoslovansko vprašanje pravi manifest:

"Konferenca ne predlaga razkosanja Avstro-Ogrske kot vojni cilj; tudi ne zahteva, da se tej državi vzame gospodarski dohod do morja.

Na drugi strani ne more konferenca dovoliti, da bi se zahteva neodvisnosti Čehoslovakov in Jugoslovancov smatrala za vprašanje, ki se more rešiti le z notranje političnimi odloki. Treba je priznati neodvisnost vsakemu narodu, ki jo v resnici zahteva in izvršiti se mora na nek način, ki o katerem odloči Zveza narodov. Potrebno je, da dobe te narod ne celote možnost, da sklepajo o svojem združenju v federativne družbe po svojem sorodstvu in po svojih interesih, če je taka njih volja; treba jim je prepustiti svobodo, da ustanove na mesto avstro-ogrskih držav svobodno federacijo obdonavskih narodov."

S ČIM SE VJEMA PROGRAM?

Najznačilnejše besede v tem manifestu so tiste, ki zahtevajo za prizadete narode svobodo, da sami sklepajo, kako se hočejo organizirati za bodočnost.

To je program, s katerim se Slovensko Republičansko Združenje lahko popolnoma strinja.

Manifest se ne vjema z avstrijskim programom. Avstrija hoče, naj se njej prepusti, kako se urede razmere njenih narodov, in kaj bi bilo od tega pričakovati, lahko ugane, kdorkoli pozna Avstrijo. Ne Karlova vlada, ampak narodi sami naj določijo svojo usodo — pravi manifest. In to je jedro vsega.

Manifest se pa tudi ne vjema s krfsko deklaracijo, ki hoče že naprej določiti, kaj naj pripada jugoslovanski državi in kaj ne, kakšna naj bo oblika vlade in katera dinastija naj "osrečuje" Jugoslovane, koliko absolutistične pravice naj ima kralj, ki sankcionira, i. t. d.

Nasprotno zahteva manifest, da naj se združijo tisti, ki se sami hočejo združiti in naj si skupno življenje uredijo tako, kakor sami hočejo. Nobena pogodba med kraljevsko Petrovo vlado in londonskim odborom ne more in ne sme v smislu tega manifesta ovirati svobodne volje narodov, kakor jih ne sme ovirati avstro-ogrski ali katerikoli drugi imperializem.

Edina instanca, ki naj ima po besedah manifesta tudi kaj reči pri rešitvi teh vprašanj, bodi Zveza narodov. To je v redu in opravičeno. Kajti vseh narodov skupaj se tičejo vprašanja vseh narodov. Zveza narodov ima pravico zahtevati, da se v rešitev jugoslovanskega ali kateregakoli vprašanja ne vložijo kal novih sporov, ki bi mogla — kakor je tudi Wilson dejal — prejalislej ugrožati evropski in svetovni mir.

Če se reši jugoslovansko vprašanje na ta način, bo pravično rešeno.

Armour in Billy Sunday.

Ogden Armour in Billy Sunday sta si segla v roke. Sklenila sta prijateljstvo, "odkritosrčno prijateljstvo."

Ogden Armour je eden največjih mesarjev v tej deželi, Billy Sunday je pa "evangelist" in "izganjalec hudiča." Dvoje zelo različnih poklicev; vendar družita oba gospoda en namen. Ideal vseh idealov je obema ta, kako bi z najmanjšim trudom najbolj napolnila svojo blagajno.

Ogden Armour ni "navaden" mesar. Krivo bi storili, če bi si ga predstavljali kot moža, ki izvršuje s sekuro v roki svojo krvavo obrt. S pobijanjem volov in klanjem prešičev je le toliko v zvezi, da pomnožujejo ti sicer neestetični procesi njegove milijone. Ne glede na to je pa Mr. J. Ogden član dinastije, ki sicer nima kronanih članov, pa je vendar veliko močnejša od marsikatero uradno vladajoče familije.

Nekdanji slavošpevi rokodelstva se uresničujejo v naših časih. Mesarji so dandanes aristokratje. Kaj je kakšen grof Ficki ali Tiki v primeri z Mr. Armourjem?

Klavniški plemenitaš ima tudi svoje podložnike. V tem je skrivnost njegove velikosti. Ako bi opravljal svojo obrt z dvema ali tremi pomočniki, hodil sam na semenj kupovat vole, stal v mesnici in odvagel tej gospodini funt stegna, oni kuharici funt pleč, ne bi nikdar našel poti v svet plemenitašev. Lahko bi nekaj veljal v dveh, treh ulicah, ali največ, s čimer bi si mogel postavljati, bi bila debela zlata veriga, ki bi si jo pripel čez trebuh v znamenje, da ima kaj pod palecem. Toda to je ugled v zelo tesnem krogu.

Da more Ogden Armour biti Ogden Armour, se je moralo mesarstvo iz malega rokodelstva razviti v veliko industrijo. Nastati so morale klavnice, ki so same po sebi prava mesta. Na tisoče nekdanjih mesarjev je moralo izgubiti svojo eksistenco in vse njih obrti so morale priti v roke par takih magnatov, kakršen je Armour. In v njih službo so morale priti armade delavcev.

Ti delavci so podložniki.

Vsak delavec je v sedanjih družbi gospodarsko odvisen. Toda med odvisnostjo in odvisnostjo je razlika. Absolutne neodvisnosti ne bodo ljudje nikdar uživali, ker je po prirodnih zakonih nemogoča. Ampak odvisnost klavniških delavcev je najbližja suženjstvu.

Delo v klavnicah ni zelo mikavno. Vsakdo ni tako ustvarjen, da bi ga veselilo dannadan, od jutra do mraka pobijati živali, bresti v krvi, vdihavati zopni duh. Večinoma gredo v klavnice ljudje, ki ne morejo drugod dobiti dela. Kapitalisti ne bi bili kapitalisti, če ne bi izrabljali te okolščine, kolikor jo le morejo. Ljudem, ki se ponujajo, je veliko lažje vsiliti neugodne pogoje, kakor pa delavcem, katere je težko dobiti. Kadarkoli pride tako daleč, da se iz tega ali onega vzroka preiskujejo razmere klavniških delavcev, se pokaže, da je njih življenje največja kulturna sramota našega časa. Predloga delovne dobe in škandalozno nizka plača sta dva glavna vzroka bede, ki je v mnogih slučajih tako velika, da bi je vsem pojmom civilizacije v obraz.

Toda Ogden Armour je mož plemenitejšega srea, nego bi bilo soditi po njegovem mesarskem poklicu. Večni kritiki bodo morda vprašali, zakaj ni že davno iz lastne iniciative kaj storil za zboljšanje položaja klavniških delavcev. Well — mi nismo njegovi advokati, ampak morda ni njegova visokost vedela, kako živi njegov proletarijat. Če ima človek milijone, ima tisoč družabnih skrbí in dolžnosti. Tu je žlahta. Tu so znanci, vsled svojega premoženja dostojni take tovaršije. V takih krogih se menjaajo zaroke, poroke, krstitev, vpe-ljavanje odraslih hčera v družbo itd. itd. Kaj ve navadna delavska para o vseh takih važnih in prevažnih dogodkih, ki napolnjujejo številne strani velikih kapitalističnih listov?

Ako vzamemo le te socialne obveznosti v poštev, si lahko domislamo, da imajo gospodje a la Armour nemara premalo časa, da bi se zanimali za življenje delavcev. Sicer pa: Kako naj tak baron ve, da ne morejo klavniški delavci čed-

no živeti ob svojih plačah? Njemu ni bilo nikdar treba živeti s poldrugim dolarjem na dan; odkod naj torej ima izkušnjo, da je to premalo?

Morda so zadnje razprave v Chicagi odprle Armourju oči. In sedaj, ko je spoznal, da imajo njegovi delavci na tem svetu manj ugodnosti od njega, je takoj pripravljen, da stori kaj zanje. In sicer nekaj velikega.

Billy Sunday je v Chicagi. Vsakdo ve to. Kapitalistični listi mu posvečujejo vsak dan cele kolone. Reklama se dela zanj z vso rafiniranostjo modernega oglašanja. In kdo ne ve, kaj pomeni Billy Sunday? Kdor ne pozna njegovega dela, je barbar. Billy Sunday rešuje duše. Billy Sunday reformira ljudstvo. Billy Sunday pokončuje vse grehe. Billy Sunday odpira vrata nebeska. Nič ne de, da pravijo brezverski svobodnomošci njegovemu delu humbug. Kaj za to, če smatra stoinsto resnejših duhovnikov njegovo nastopanje za škodljivo komedijo? Kaj naposled to, da ni v mestih, kjer je opravil svoj misjon, po njegovem odhodu nobene druge izpremembe, kakor da je z njim odšlo toliko in toliko tisočakov? Evangelist je in ljudi izpreobrača; tak je njegov glas — in kaj morete še zahtevati?

Mr. Armour se je torej spomnil, da je Billy Sunday v Chicagi, in tedaj se mu je zasvetilo, da bi bila največja dobrota, ki bi jo mogel storiti svojim delavcem, ta, da jim da priliko slišati "velikega" preroka. Tako se je zgodilo, da sta si Armour in Sunday segla v roke.

Billy bo torej pridigal klavniškim delavcem.

Če je v krščanstvu še kaj resnega, tedaj je to pač najdržnejša zloraba krščanstva, ki si jo je moči misliti. Kdor ima dvoje kolikaj zdravih oči v glavi in pod lobanjo za mišljenje sposobne možgane, mora spoznati, da se postavlja verstvo tukaj na najbrezobraznejši način v službo kapitalističnega izkoriščanja. Pred sodnikom Alchmulerjem se je pokazalo jasno nad vsak dvom, da je blagostanje delavcev zadnja skrb klavniških

magnatov, oziroma da to sploh ni njih skrb. Dokazano je, da zaslužijo delavci v teh strašnih profitarskih podjetjih dovolj za nujne potrebe tega zemeljskega življenja. Kdor se je sploh kaj zanimal za položaj tega delavstva, ve že davno, da prebiva v luknjah, ki niso vredne imena stanovanja in da grozi njihovu zdravju večna nevarnost v teh nehygieničnih brlogih.

Mr. Armour pa pošilja tem delavcem — Billy Sundaya.

Če je kaj resnice na tem, da si prisluži človek s trpljenjem in stradanjem nebeško kraljestvo, tedaj so tem suženjem nebesa zagotovljena. Za izveličanje duš jim torej ni treba več posebno skrbeti; kar bi bolj nujno potrebovali, bi bilo nekoliko več kruha, malo več prostega časa itd. na tem svetu.

Nihče ne more pričakovati od Billy Sundaya, da bo učil delavce, kako bi dosegli boljše plače. Tudi ne more nihče pričakovati, da bo Armour najemal Billy Sundaya ali pa kogarkoli za tak namen.

Armour in Sunday sta si segla v roke in sta se razumela. Mi pa ju tudi razumemo. In če je bil kdo še tako kratkoviden, da je smatral Billyja za resnično vernega moža, ki pridiga iz krščanskega prepričanja in ima v srcu ljubezen do ljudstva, dobi iz tega prijateljstva med evangelistom in kapitalističnim izkoriščevalcem lahko potrebni ponk.

Ljudje naj se pa vpišijo takih praktik nikar ne čudijo, da gre krščanstvo rakovo pot in da mu trpeče ljudstvo boljbolj obrača hrbet. Porodilo se je kot vera ubogih in zatiranih; kaj je iz njega postalo, kaže pakt, ki sta ga sklenila Armour in Billy Sunday.

Pet odstotkov prebivalstva v Ameriki poseduje 95 odstotkov narodnega bogastva. Nekoliko skrajše ne bi moglo skodovati. Kaj misli kongres o tem?

Slovensko republikansko združenje.

SEDEŽ V CHICAGO, ILL.

IZVRŠEVALNI ODBOR:

Frank Bostič, Filip Godira, Martin V. Konda, Etlon Kristan, Frank Kerže, Anton J. Terbovec, Jože Zavertnik.

NADZORNI ODBOR.

Matt Petrovich, Ludvik Benedik, Frank Veranič.

CENTRALNI ODBOR.

John Ermene, Joseph Fritz, Joseph Ivanetič, J. Judnič, Ivan A. Kaker, Anton Motz, Frank Mravlja, Jacob Muha, Zvonko Novak, K. H. Pogledič, Matt Pogorelec, John Rezel, Joseph Steblaj, Frank Šavs, Frank Udovič, Charlie Vesel, Andrew Vidrich, Stefan Zabrie, Leo Zakrajšek, Anton Zlogar.

(Opomba. Zastopniki organizacij in listov, ki se doslej še niso prijavili, postanejo člani centralnega odbora, čim se pravilno prijavijo in izjavijo, da se strinjajo s temeljnimi načeli S. R. Z. — Naslov za pisma in denarne pošiljke je sledeči: Anton J. Terbovec, P. O. B. No. 1, Cicero, Ill.)

Cleveland, Ohio.

Lokalni odbor S. R. Z. v Clevelandu priredi

veselico z igro

svojo prvo

dne 31. marca t. l.

v Josip Birkovi dvorani na 6006 St. Clair Ave. Pri tej priliki se uprizori vesela igra "Krčmar pri zvitem rogu".

Ker gre pri tej priliki za skupno stvar vseh svobodoljubnih Slovencev, uljudno prosimo vsa društva v Clevelandu, in okolici, da ne prireajo svojih veselje na omenjeni dan.

Odbor.

Detroit, Mich.

Tukajšnji lokalni odbor Slov. Rep. Združenja priredi

v soboto, 6. aprila ob 8. zvečer

— JAVEN LJUDSKI SHOD —

z dnevnim redom:

"JUGOSLOVANSKO VPRAŠANJE IN SLOVENSKO REPUBLIKANSKO ZDRUŽENJE."

Poročevalec Etlon Kristan iz Chicago.

Vse rojake v Detroitu opozarjamo na ta shod in obenem prosimo vse slovenske organizacije, naj na ta večer ne prireajo veselje i. t. d. Vse podrobnejše objavimo pravočasno.

Lokalni odbor.

SHOD LOKALNE ORGANIZACIJE S. R. Z. V CHICAGU.

V nedeljo popoldne (24. t. m.) se je vršil javni shod čikaške lokalne organizacije Slovenskega republikanskega združenja v Hoerberjevi dvorani, Blue Island Ave. in 21. Place, ki je dobro izpelel. Udeležba je sprva slaba kazala, toda med shodom se je dvorana napolnila prično dobro.

Br. Fr. Aleš je otvoril shod s kratkim nagovorom in nato je pevski zbor "Slovan" iz Pullmana zapel dve pesmi.

Sledil je br. Fr. Zajc, tajnik čikaške lokalne organizacije, ki je v kratkem govoru orisal dosežanje delovanja združenja v Chicagu. Prvemu odzivju petnajstih društev se se pozneje pridružila še štiri društva, ki zdaj redno pošiljajo svoje zastopnike na seje. Prva prireditev dne 27. januarja t. l. je imela sijajen moralen in materialen uspeh. Meseca maja bo imela lokalna organizacija drugo večjo veselico s Kristanovo igro v Cicero in čikaški rojaki so že danes vabljeni, da jo obiščejo. — Br. Zajc je apeliral na večjo aktivnost v Chicagu. Po drugih naselbinah je več gibanja in mi ne smemo zaostajati. Časi so resni in zato je naša dolžnost, da se dvignemo vsi in sodelujemo v boju za demokracijo proti avtokraciji.

Drugi govornik je bil br. Fr. Kerže.

Jedro njegovega govora je bilo: Beseda "zakaj" je ključ do znanosti in vsega napredka. V pravnih časih je človek verjel le očem in ušesom in varal se je toliko časa, dokler se ni enkrat vprašal: Zakaj vse to? — In odgovor na to vprašanje ga je privedel do nešteti skrivnosti in mu začetel nova pota. — Slovenci smo na glasu, da smo nadarjeni, ali tudi mi se neradi vprašamo: Zakaj? Bili ste v starem kraju in videli, kako so propadala posestva, toda malokdo se je vprašal: Zakaj? Kaj je vzrok? Tudi v Ameriki je velika skupina naroda, ki se izogiblje tega vprašanja. Imamo karakteristična stališča. Prva skupina so "avstrijaki", ki nikoli ne apelirajo na svojo pamet, da bi spoznali resnico. Enkrat so jim zabili v glavo, da je avstrijski cesar glava vsega in vsi drugi morajo biti pokorni hlapci in ta vera jim je ostala v krvi in mesu do današnjega dne. Ti ljudje spadajo med rastlinstvo in so odvisni od vetra; mrtve duše so v človeški družbi in četudi bodo enkrat spadali v republiko, ostanejo brez pomena in mrtvi za vsak napredek. — Druga skupina je še bolj karakteristična. Podobna je tistim fivalim v pravljici, ki so se spustile v beg in tekle do morja. Ko so se ustavile, so izpraševale druga drugo: "Zakaj smo bežali?", toda odgovor je bil pri vseh: "Zato, ker smo druge videli." Končno je povedal zajec, da je on prvi bežal, ker se je splašil dežja, ko je prišel padati po suhem listju. Tako delajo ljudje, ki gledajo zato, ker drugi gledajo in priklanjajo vsakomur, kdor pride v večjem ali manjšem fraku in jim nabroji v ušesa

nekaj penastih fraz. — Tretja skupina se zbira v krogu Slovenskega republikanskega združenja. Izbrala si je najboljšo pot, ker se je ravnala po pameti. Ako hočemo, da bo naša domovina demokracija, tedaj moramo vedeti, da demokracija prihaja samo iz ljudstva in nikdar ne od vladarjev; prava demokracija iz ljudstva je pa mogoča le v republikah in ne v monarhijah. Združenje ima bratski program, ker zahteva, združitve vseh štirih narodnosti, med katerimi so tudi Bolgari. Da so Bolgari danes na strani centralnih držav, so tega največ krivi monarhi na Balkanu. Ako bi ne bilo kraljev, bi vsekakor ne bilo bratomorne vojne med Srbijo in Bolgarsko leta 1886 in 1913. Kralji so delali razdor, povzročili sovraštvo in potem iskali maščevanja, v čemur leži dober del vzroka sedanje svetovne vojne. Svoboda Jugoslovanov in neoviran razvoj vseh štirih narodnosti je torej mogoče le v federativni republiki, ki ima segati od Jadranskega do Črnega morja. Govoril sem z nekim uradnikom državnega departementa in mu razložil naš program. Dejal je, da je stvar lahko izpeljiva, čim je enkrat poražena pruska avtokracija. To je razumljivo. Zmaga naše ideje je odvisna od zmage Amerike nad kaiserizmom. Podpirati je treba ameriško republiko in ji pomagati do zmage; ves naš narod v Ameriki se mora organizirati in delovati za poraz avtokracije, ako hočemo doživeti svobodo in naš cilj tudi za svoj narod. (Burni aplavz).

Nato je nastopil govornik br. Jože Zavertnik, ki je izvajal v glavnem sledeče:

Senator Borah je pred kratkim dejal v zbornici: "Takoj v začetku vojne bi bilo treba podučiti ljudstvo, da se bje boj med dvema nazoroma — demokracijo in avtokracijo." — Slovensko republikansko združenje zastopa nazor demokracije. Slične bratske organizacije so na delu tudi v Parizu in Rusiji. Na drugi strani je Jugoslovanski odbor v Londonu, ki zastopa avtokracijo zato, ker hoče ustvariti monarhijo. Kdor tega ne verjame, naj še enkrat prečita 13. točko krfske deklaracije, ki direktno znači, da gre za ustanovitev avtokratične države na slovanskem jugu. (Aplavz).

Slovenci, ki smo se naselili v Ameriki, nismo še pozabili na avtokracijo v Avstriji. Tukaj smo spoznali košček demokracije. Lahko bi je bilo še več, ako bi ljudstvo hotelo, kajti pri volitvah lahko doseže vse, kar hoče. V demokraciji republiki, kakor je Amerika, ima ljudstvo takšno vladno, kakršno samo hoče; v Avstriji, ki je avtokratična, je to nemogoče. Ali se bomo torej ogrevali za drugo Avstrijo v Jugoslaviji? Res bi bili neumni, če si še enkrat volimo staro sužnost! Ameriška republika je federativna in tukaj vidimo politično enakopravnost. V monarhiji je to nemogoče. Jugoslovanski monarhisti se že danes kregajo, kdo bo kralj. V Indianapolisu je nedavno stalo pred sodiščem trideset Črnogorcev, ki so se stegli v Srbijo v dokazovanje, da bi bil črnogorski Nikita boljši od srbskega Petra. Ako se torej že zdaj kregajo, kaj bo šele potem? Zato je najbolje, da pometemo z vsemi dinastijami. — Vprašujejo nas: Kako bomo dosegli republiko? Neumno vprašanje! Kako bodo oni dosegli kraljevstvo? Brez poraza Nemčije in Avstrije ne bomo imeli niti "troimenske" kraljevine. Slovensko republikansko združenje polaga svoje nade v zmago demokracije in zato tudi podpira vladno Združenih držav. Wilson je dokazal v svojih poslušnih in zlasti v svoji izjavi ruskim boljševikom, da ima Amerika zelo demokratske cilje v tej vojni, ki so lahko izvedljivi. Mladina odhaja na bojišče, ali naj tisti držimo križem roke, ki ostanemo doma? Ako torej podpiramo Ameriko na bojni fronti in doma s tem, da odčimljemo obveznice svobode, vojno-varčevalne znanke itd., delajmo s tem indirektno tudi za svobodo naše stare domovine in dosego našega cilja. Zdjaj je treba iti v boj, da ne bomo pozneje plačevali harača kaiserju in izgubili republiko, katere ne bo, če ne zmaga Amerika v tej vojni! (Aplavz).

Zadnji govornik je bil br. Etlon Kristan in glavne poteze njegovega govora so:

Iz Londona smo imeli srečo dobiti nekaj gošpodov, ki so pa odšli kakor so prišli. Zadnji je prišel dr. Vošnjak in najbrž bo imel enake izkušnje kot drugi pred njim. Spoznavajo namreč, da med nami ni ljubezni do kralja. Sicer pravijo, da ni načelne razlike med našo in njihovo strujo in da je krfska deklaracija (njihovo sv. pismo) le nekaka formalnost za slučaj skupščine. Deklaracija je brez obveznosti — ali v eni sapi nani pa dopovedujejo, da je zgodovinski dokument. V resnici pa hočejo, da jih vsi Slovenci priznamo za glavarje in jim slepo sledimo.

Ali je njihova deklaracija res tako nedolžen papir? Mene ne veže niti najmanj, ali logika ostane, da je londonski odbor vezan na dotični papir toliko časa, dokler je ne sežge. Dokler pa odbor priše za na izdajalsko krpo papirja, se vsakdo zaveže za nov jarem, kdor podpira londonski odbor.

Dalje pravijo, da ta krpa papirja prepušča popolno svobodo za tisti čas, ko bo o stvari odločala ustavodajna skupščina. Toda čitajmo črno na belem in videli bomo, da bo Jugoslavija monarhija s Karagjorgjevičem na čelu. To je jasno in že vnaprej zaključeno: Kdaj je gospoda vprašala narod? Gospodje so si pač mislili: Kaj pa je narod? Kaj bo masa, čreda odločala? Zakaj smo pa mi tukaj?!

Ker so se že odločili za "demokratsko" monarhijo, sem absolutno proti temu, da bi samo Peter kandidiral za kralja; naj kandidira še kdo drugi. Kralji padajo na svet kake, kakor vsi drugi ljudje, in če ima prine Aleksander pravico do prestola, potem jo imajo vsi Slovenci, Hrvatje in Srbi. To bo kraljevina, v kateri bomo vsi — kralji. Odpravimo frazo "veličanstvo," da ne bomo s to besedo pozdravljali drug drugega, in potem je to republika.

Proti monarhiji sem tudi zato, ker imam še nekoliko usmittenja do monarhov. Pomislite, koliko stokanja je pri monarhijah o "velikih odgovorostih, skrbih in trpljenju," ki jim ga nalagajo

vladarske dolžnosti! Koliko sitnosti imajo n. pr. z ljubeznijo in ženitvami. Ženiti se smejo samo v svojem krogu in vsa visoka šlahta odločuje, dali je ta ali ona punca sposobna za njihov visoki krog. Proč s temi sitnostmi in trpljenjem vladarjev! Poženimo jih med svet, pa naj žive kakor vsi ostali ljudje.

Ravno Hababuržahi in Hahencollerni nam služijo v slab zgled. Na vrhu je vladar in potem se vijejo obroči kast doli do oficirjev. Vse je razdeljeno po krogih in zunaj kroga je pa ljudstvo, ki drži vse kroge na svojem hrbtu. Ali bomo Jugoslovani tudi začeli se tem paklom?

Dr. Vošnjak ima "razlago": Kralj potrdi monarhijo šele tedaj, če se za njo izreče skupščina. Prečitam še enkrat 13. točko krfske deklaracije in tam stoji jasno kot beli dan, da brez sankcije kralja ne bo veljaven noben zaključek skupščine. Kako se to strinja? Recimo, da pride skupščina skupaj in zaključi, da bo republika. Zaključek prinese kralju in — on bo sam sebi dal breo! Iščite si takega kralja! — Dobro — pravijo — ne pozabite, kaj so Srbi naredili z Aleksandrom. O, da, enkrat se je to posrečilo, ampak takrat so rebelirali oficirji in poveljniki armade. Kako je pa to možno, če stoji za kraljem vsi častniki z arnado vred?

Skratka: Kdor pravi, da je republika mogoča na temelju krfske deklaracije, je navadni blufar in lažnik.

Verjamem, da so Srbi demokratski in Bolgari so tudi, ker so še premalo časa v monarhističnem sistemu. Slovenci in Hrvatje so tudi demokratski, ker jim je avstro-ogrsko tiranstvo moralo zabiti v glave demokratske ideje. Demokracija mora torej priti iz teh narodov samih, ne pa od zgoraj, od kralja. Zakaj ne vprašajo ljudstva, česa hoče? Ker se boje, da bi ljudstvo zavrglo kralja. Na papirju je seveda mnogo obljub, ampak dokler je na krmlu glavar, ki ima zadnjo besedo o vsem, kar se sklone, ne dam nič na obljube. Ravno te dni imajo krizo pri srbski vladi. Ministrstvo je dimisioniralo in politične stranke zahtevajo koalicijsko vladno, to je zastopstvo vseh strank v kabinetu. Aleksander je pa to zahtevo kratkoma odbil. Kaj je razlike med njim in Viljemom? To so znamenja, ki kažejo, kaj bi prišlo, če bo on kralj Jugoslavije.

Naše združenje zahteva federativno republiko, v kateri bodo vsi štirje narodi neodvisni v svojih notranjih zadevah. To se pravi, da se narodi razvijajo svobodno, ne pa da bodo s silo stlačeni v "en narod". Naroda ne morete položiti v ponev in ga prepeči, kakor si bi kdo želel. Jaz sem Jugoslovani in sem za zedinjenje Jugoslovanov vso vrsto let odkar politično mislim, ampak zedinjenje mora iti po razmerah in možnosti. Fakt je, da so Slovenci Slovenci, Hrvatje so Hrvatje, Srbi so Srbi in Bolgari so Bolgari. Ne moreš prijeti Slovence in ga stresti, da bo takoj padel iz njega Jugoslovani in rekel "Kuda ideš" namesto "Kam greš?" — Vsak narod zna po svoje pisati in ima svojo literaturo, ki se ne da zavreči kar čez noč. Angleži bi radi spremenili pravopis, da bi se jezik tako pisal, kakor se govori, ali ne morejo tega storiti, ker imajo stoletja literature, ki se ne da kar tako zavreči. Ravno tako ne moremo naenkrat napraviti naroda iz štirih skupin, ker to vzame časa.

Zato mora biti federacija z avtonomijami in polagoma se bo jezik vlival v enega samega. Avstrija je bila bik in je hotela germanizirati vse narode že pred več sto leti, ko so bili časi ugodnejši za raznarodovanje, kakor so danes, ali nakana se je izjalovila zato, ker je Avstrija kazala pest. S silo ne more iti nobena stvar.

To so razlogi, ki govorijo zoper centralizacijo in monarhijo. Naša dolžnost je, da zahtevamo republiko na podlagi pravice samoodločevanja, kakor je dejal Wilson. Pravica samoodločevanja za Jugoslovane je potrebna tudi v interesu večjih narodov, kajti svet hoče, da bo na Balkanu mir. Z odpravo vseh dinastij je odpravljen tudi prepri in zmeda, ki je navadno posledica kavsanja med monarhi.

Vprašanje jugoslovanske republike se tiče vsakogar, kdor je za bodoči mir in svobodo vsega človeštva; dokler ne bodo svobodni vsi narodi, toliko časa ne moremo govoriti o svobodi človeštva. Ne moremo se potegovati za svobodo drugih, dokler ne delamo za svobodo svojega lastnega naroda. Vsak izgovor je piškav. Po vsi Ameriki se dramijo slovenske naselbine in se zbirajo okrog republikanskega združenja. Veliko gibanje za naš program se vrši v Pensilvaniji. Naprej z njimi! Združenje nima obljub niti garancij, toda na strani združenja je pravica in zaupanje v moč ljudstva in se moramo postaviti in boriti za program združenja. ((Burno odobravanje)).

Med govori in naposled so nastopili pevski zbori "Lira" (mešan zbor), "Slovan" in "Sava" ter zapeli lepih pesmi.

Končno je br. Aleš vprašal navzoče, če ima kdo kakšno vprašanje na govornike, ker se pa ni oglasil nihče, je naznanil, da se je nabrafo v dvorani \$27.30 in nato je zaključil pomembni shod.

S. R. Z. V LA SALLE, ILL.

La Salle, Ill.

Dne 3. februarja so se zbrali odborniki 9 društev in klubov v Slov. Nar. Domu na sestanek v prid Slov. Rep. Združenja. Br. Lavo Zevnik nam je pojasnil aamen in pomen S. R. Z. Sklenilo se je soglasno, da skličemo dne 10. marca javen shod, na katerega se povabi kot gl. govornik rojak Fr. Kerže, urednik in lastnik mesečne revije "Čas" iz Chicago.

Shod je bil sklican na 10. marca ob treh popoldan. Ker je rojak Frank Kerže zapudil vlak, ni bilo mogoče, da bi bil v pravem času v La Salle.

Rojak John Novak je otvoril shod in je navzočim povedal, da želi državni senator gospod P. Kolemian spregovoriti par besed o nameravani lokalnem vojnem skladu, katerega ustanove za La Salle in okolice. Za tem je govoril brat Lavo Zev-

nik o sedanji vojni situaciji. Na to je bila prečitana sledeča resolucija, ki je bila soglasno sprejeta:

"Slovenci in Slovenke iz La Salle in okolice, zbrani na javnem zborovanju dne 10. marca 1918 v dvorani Slov. Nar. Doma v La Salle Ill., izjavljamo, da se popolnoma strinjamo s cilji in idejami Slov. Rep. združenja in obljubujemo, da ga bomo po svojih močeh podpirali.

Zavedamo se, da je svetovna vojna, ki je potegnila v avoj vrtnice skoraj vse narode sveta, prizadjala obilo gorja in bede tudi našemu slovenskemu narodu.

Zavedamo se, da je bila ta vojna vsiljena milijunskim narodom od roparske bande na cesarskih dvorih Berlina in Dunaja, in sicer z roparskim nametom podjarmiti pod železno pest krutega nemškega despotizma vse druge, doslej še proste narode.

Zavedamo se, da se sedaj bje boj na poljanah za svobodo in prostost vseh narodov; to ni več boj krutega Viljema in njegovih krvoločnih pomočnikov na eni strani ter zaveznikov na drugi, ampak to je boj med demokracijo in temnim suženjstvom. Če zmaga nemški militarizem s svojimi krvavinami načrti, zaslužni ves svet; vsak narod bo ječal pod težo nemške cesarske brutalnosti. Še nikoli v zgodovini ni človeštvo doprineslo toliko žrtve za svobodo, kot jih doprinese v tej vojni. Potoke gorke človeške krvi je že poplala zemlja na bojnih poljanah, na milijone mladih fantov in mož je darovalo svoje življenje v tej vojni za svobodo nas vseh. Na stotisoče nedolžnih otročičev je moralo v prerani grob zaradi te vojne. Ali naj bodo te žrtve zamanj, ali naj kri, ki napaja bojne poljane, ne obrodi nobenega sadu? Ne in stokrat ne! Boj, ki se danes bje, se mora nadaljevati toliko časa, da zmaga pravica nad krivico, nadaljevati se mora, dokler ne bo nemški militarizem s svojim okrvavljenim roparjem Viljemom premagan, premagan popolnoma.

Pridružujemo se večini slovenskega naroda v Ameriki za propagando Jugoslovanske federativne republike, kajti edino v tem, da se otresemo raznih monarhističnih pijavk, bomo postavili temelj za miren razvoj v bodočnosti.

Jasno in odkritosrečno izjavljamo danes tukaj, da se popolnoma strinjamo s cilji in idejami našega predsednika Wilsona, ter svečano obljubljamo, da bomo podpirali vladno naše nove domovine po vseh svojih najboljših močeh za dosego tistih ciljev, ki jih je naš predsednik že večkrat povdarjal.

Storili bomo, kar bo v naši moči, da prinese ta vojna zmago demokracije nad avtokracijo, da zavlada po končani vojni svoboda na vsem svetu. Bratje in sestre: Boj naše nove domovine je tudi boj našega slovenskega naroda; če zmaga "Strie Sam", zasije tudi našemu narodu v starem kraju mlo solnce svobode, kajti otresel se bo suženjskih verig, v katere je že stoletja vkovan. Zatorej pomagajmo plemenitim idejam Združenih držav, pomagajmo rušiti današnji krivični, militaristično-monarhistični sistem v Evropi in ne odnehajmo prej, dokler se ta gnili sistem ne poruši popolnoma, da nam bo dana prilika na razvalinah te gnilobe postaviti pošteno človeško družbo, v kateri bomo živeli z vsemi narodi sveta v bratski ljubezni in slogi.

Naj te ogromne žrtve, katere padajo danes na bojnih poljanah, rode novo drevo človeške družbe, pod čigar senco naj zbere vse narode sveta ter naj deli vsem: Enakopravnost, bratstvo in svobodo."

Shod je bil skoraj zaključen, medtem pa je prišel rojak Fr. Kerže. Nismo mu dali dosti od-mora, kajti naša iskrena želja je bila slišati njegov govor.

Ustregel je naši želji in nam v pripravi, la hkorazumljivih besedah predočil vse, kar ima stik z osvobodilnim delom zatiranega slovenskega naroda v stari domovini.

V odbor krajevne zostaje S. R. Z. so bili izvoljeni: Matt Vogrich, predsednik; Joseph Čertalič, podpredsednik; Ferdo Arzenshek, tajnik; John Ermene, blagajnik.

V nadzorni odbor: Thomas Golob, Anton Mežnarich in Paul Berger. Redne mesečne seje se vrše vsako 4. nedeljo v mesecu po "Domovi" seji.

Svobodoljubni rojaki so skupno darovali \$19.70 Shod se je vršil vseskozi mirno in v zadovoljstvo vseh.

Rojaku Frank Keržetu pa najprisrčnejša hvala.

Paul Berger.

Štirideset korporacij v Zedinjenih državah je leta 1916 napravilo čez 700 milijonov dolarjev izrednega vojnega profita, to se pravi toliko več dobička, kakor v mirnih časih. Strie Sam bi menda lahko rabil nekaj teh milijonov.

"Pod vrhovnim vodstvom cesarja in kralja se nadaljuje ofenzivna bitka proti Angležem na fronti pri Arrasu, Cambraiju in St. Quentinu že dva dni."

Tako se glasi uradno naznanilo iz glavnega stana nemške armade. Brzojavna poročila pripovedujejo doslej o znatnih uspehih, ki jih je nemška armada dosegla proti Angležem. To se sicer še vse lahko obrne, kakor se je v tej in še v drugih vojnah že marsikaj obrnilo. Ampak o tem bo še čas govoriti, kadar bo situacija odločila, kar doslej še ni. Zanimivo je pa za nas, da "vodi" kajzer Vileo to ofenzivo. Ne da bi se čudili. Saj prinašajo cesarji in kralji vse mogoče sposobnosti s sabo na svet, in ker je vojna najplemenitejši in najbolj viteški opravke, se mora samo ob sebi razumeti, da so veličanstva najznamenitejši vojskovodje.

Toda stvar se na zapadni fronti vendar že prejaljše lahko zasneže. Ako pride do tega in začne nemška armada kazati hrbte, tedaj smo razdovedni, pod čigavim "vrhovnim vodstvom" bodo Nemci takrat tekli. In kaj bo tedaj z "božjo milostjo".

Rusi in nemški mir.

Brzjav iz Moskve pravi:

"Lev Trockij je prosil ameriške vojaško poslanstvo za deset častnikov, da bi mu pomagali pri organiziranju in izvešanju nove prostovoljne armade. Prosil je tudi za ameriške železniške inženirje in za transportne izvedence, da bi pomagali pri reorganizaciji železnice, in nadalje za ameriške lokomotive in železniške vozeve."

Malo besed. Ampak ta kratki brzjav ima tako bogato vsebino, da se je vredno pogledati vanjo.

Razlegala se je pesem, da so boljševiki brez-pogojni pacifisti, podobni nekaterim pridigarjem v Ameriki. Ljudje, ki ne poznajo nobenega drugega ideala in nimajo nobene druge ideje v glavi, kakor mir, "mir za vsako ceno," so si lastili boljševike, kakor da so oni njih najpopolnejši smisljeniki. Ko so bili boljševiki po krivem dolženi, da namenoma prepuščajo Rusijo Nemčiji, so taki evangelisti direktno ali indirektno potrjevali te govorce in jih odobraval, češ boljševiki izvajajo s tem le nauk, da ni nobene razlike med obrambno in napadalno vojno in da so nasprotni vsaki vojni.

Nikdar ne bi bil človek mogel priti do takih zaključkov, če bi bil ocenjeval politiko boljševikov kot celoto. Ampak s politiko je tako kakor s knjigo ali s člankom; iztrgaj iz spisa posamezen stavek, pa dokažeš z njim lahko ravno to, česar ni pisatelj nikdar hotel. Presojaj politiko le po nekaterih posameznih dejanjih ali epizodah, pa lahko napraviš noč iz dneva.

Tako se je godilo tudi s politiko boljševikov. Njih največji sovražniki in tisti, ki so se izdajali za njih najboljše prijatelje, so v tem oziru enako grešili. V resnici niso boljševiki nikdar mislili na to, da prepuste Rusijo Nemčiji, še manj pa mislilo na to, da bi sedanje stanje sprejeli za definitivno. In če pričakujejo izpremembo, se pri tem ne zanašajo na nobene čudeže, temveč računajo s trdnimi fakti, pri katerih igra puška še vedno najodločilnejšo vlogo.

Naglašali smo že večkrat, da ne more mir,

ki ga sklepa Rusija pod silo nemške militaristične mašine, imeti nobene trajne vrednosti. Popolnoma očitno je, da ga Rusi tudi niso sklepali s tem namenom, ampak da so se le vdali temu, kar se jim je zdelo neizogibno. Tudi to je očitno, da so se vdali škipraje z zobmi.

Polagoma je prišlo nekoliko poročil o kongresu vojaških in delavskih svetov v Moskvi, ki je ratificiral mir. Predvsem javljajo ta poročila, da je bila proti odobritvi miru na kongresu samem znatna opozicija, in sicer ne le v vrstah socialnih revolucionarjev in menjševikov, ampak tudi med boljševiki samimi. Ko je večina po Leninovem govoru vendar potrdila mirovno pogodbo, je šest ljudskih komisarjev — "ministri" bi jim rekli v drugih deželah — izstopilo iz vlade, med njimi tudi sodružica Kalontajeva, ki so jo v Ameriki smatrali za brezpogojno pacifistko, pa je bila vendar, kakor se vidi, za nadaljevanje vojne.

Na kongresu sta bili dve struji: Ena za nadaljevanje vojne brez obzira na težave, druga za mir, naj bo že kakršenkoli. Ampak s tem ni povedano vse. Napačno označuje položaj, kdor pravi, da sta si stali nasproti vojna in pacifična stranka. Odločilna razlika med obema strujama je bila ta, da je ena verjela v možnost nadaljevanja vojne, druga pa ne.

Najbrže je druga res imela prav. Če bi bila Rusija tako oborožena in organizirana, da bi se mogla brez odlašanja postaviti v bran infamni nemški invaziji, bi bila nedvomno ogromna večina kongresa zavrgla kajzerjev mir.

Sprejela ga je. Namena, da bi ga Rusija trajno držala, ni mogla imeti niti večina in dovolj je znamenj, da ga res ni imela.

Predsednik kongresa je pozival delegate, naj store čimprej vse za energičen odpor, ker pride napad prej, nego marsikdo misli. To ni donelo pacifično. Po predsednikovih besedah se pa lahko sodi, kakšno je bilo resnično kongresovo razpoloženje.

Trockijeva prošnja za ameriške oficirje osvetljuje položaj. "Novo armado je treba ustanoviti" — pravi Trockij. To pomeni, da je Rusija danes res brez armade, ki bi mogla uspešno odbi-

jati Nemce. Tako je treba razumeti ratifikacijo miru.

Ali tudi če ne bi imela sedanja vlada resnega namena, da organizira upor proti kajzerju, bi moralo priti do tega, če ne drugače, pa za ceno padca Leninove vlade. Izstop ljudskih komisarjev iz vlade je protest proti miru; ta protest ni prišel le od socialnih revolucionarjev, ampak tudi od boljševikov. Verjetno je, da ostane ta opozicija mirna, ako spozna, da se pripravlja vlada za boj. Če se to ne bi zgodilo, mora priti vlada, zapuščena od svojih lastnih pristaev, v tako manjšino, da postane njen padec neizogiben. Kajti tudi Lenin se ne bi mogel trajno držati proti volji velike večine. Zdi se pa, da računa Lenin sam resno z novim bojem, kadar pride čas. Mnogo njegovih izjav potrjuje to.

Sploh pa ni pričakovati nič drugega, ako se verjame, da so boljševiki revolucionarji in da jemljejo resno svoj socialni program. Treba je vendar imeti pred očmi, da ogrožava nemški mir vse pridobitve revolucije.

Naglašali smo že večkrat, da ne more avtokratična Nemčija trpeti socialistične Rusije za svojim hrbtom, ker je popolnoma naravno, da bi prihajal "rdeči strup" prelahko čez rusko mejo v kajzerjeve dežele. S tem, da je brest-litovski mir odtrgal ogromne kose zemlje od Rusije in da misli Nemčija iz njih napraviti nekoliko pritlikavskih "neodvisnih" držav, ki bi pa v resnici stale pod nemško hegemonijo, se je sicer nemška avtokracija nekoliko zavarovala. Oddaljila je rdečo Rusijo od sebe.

Bilo bi pa vendar skrajno kratkovidno misliti, da se zadovolji Nemčija s tem. Daljave niso v naših časih več to, kar so bile pred sto leti. Rusiji uropane dežele so same tla za socializem. Po vseh teh pokrajinah je bila socialistična organizacija močna. Ne litvinski ne ljetski socialisti ne marajo Nemčije. Niti v Ukrajini ne bi bilo tistega prijateljstva do kajzerjeve bande, če se ne bi bilo tam buržvaziji posrečilo, da je dobila vajeti v krepilje in se sedaj po pasje v blastu valja pred Viljemovimi pozlačenimi tolovaji. Pod imenom

"zaščite" je danes tudi Ukrajina okupirana od nemških čet. Ako mine ta okupacija, ki vsaj po definitivnem miru ne bi mogla večno trajati, dvigne socializem v Ukrajini lahko glavo in nenadoma potrka na vrata Hohenzollernov in Habsburžanov.

Zato se Nemčija ne zadovolji s "Pufferstati." Njen cilj bo dosežen, ako spravi Rusijo popolnoma na tla in ji izpulji "strupene zobe" socializma.

To niso le pesimistične misli, ampak dejstva potrjujejo te namene. Kdor ne verjame, naj pogleda na Finsko. Kaj imajo Nemci tam iskati? Rusija je sama priznala finsko neodvisnost. Če je bilo na Finskem kaj bojev, so bili notranji, boji med finskih strankami. Pa vendar pošilja Nemčija svoje vojaštvo tja. Zakaj? Da pobije socializem.

Kamorkoli prihajajo nemške čete, v Litvi, na Kuronskem, Estonskem, povsod vpeljujejo protirevolucionaren red. In na Ruskem ne bi porabili vpliva, ki jim ga daje brest-litovski mir, v enak namen!

Vsemu temu se pridružuje še gospodarsko-politični moment. Nihče pač ne more dvomiti, da so vojni nameni Nemčije kapitalistično-imperialistični. Rusija je zanjo dežela, ki omogoča skoraj brezmejno profitorsko izkoriščanje — tuda ne, če je socialistično organizirana. Razum tega pa je čez Rusijo kakor čez Balkan pot na vzhod. Ampak zopet le v tem slučaju, če ni Rusija socialistična.

Boljševiki so strmoglavili Kerenskijevo vlado, ker ni bila za socialno revolucijo po njihovih nazorih radikalna. Ako bi se trajno uklonili nemškemu miru, bi zatajili vse svoje dosedanje delo, kajti od revolucije ne bi Rusiji ostal niti majhen del tega, kar je že živel v času Kerenskega.

Ruske revolucije ni mogoče rešiti drugače, kakor z razveljavitvijo brest-litovskega miru; tega pa Rusija ne more doseči drugače, kakor z novim bojem.

Ako so boljševiki revolucionarji — in mi mislimo, da so — tedaj se bodo zopet bojevali, da rešijo revolucijo.

Praktična naloga socializma.

Ali je socialistična stranka ideološka sekta ali praktična bojovna organizacija?

To vprašanje se vsiljuje človeku v današnjih dneh z ozirom na taktiko, ki jo zahtevajo od socializma razmere in čas.

Ako bi bil socializem le moralna ideologija, ne bi imel nobene pravice nastopati kot osvoboditelj zatiranih razredov; kajti zatiranje se ne vrši v ideji, temveč je vsakozni materialno. Zoper materialno silo pa more uspevati le materialna moč.

Socialistične stranke so od vsega začetka stale na tem stališču; bile so realne in izpolnjevale so praktične naloge. Tudi v sedanjem času morejo le tako služiti svojim ciljem.

Za taktiko z ozirom na vojno morajo biti socialistični stranki merodajni interesi socializma. Postavljati na njihovo mesto pacifizem, se pravi zatajevati socializem. Pacifizem more biti dober le tedaj, če koristi socializmu in ga pospešuje; kadar ga ovira, je nesocialističen, in kdor zagovarja v takem slučaju mir za vsako ceno, je — hote ali ne hote, vedoma ali nevedoma — izdajalec socializma.

Prav v sedanji vojni je položaj tak, da ne moreta socializem in pacifizem hčiti vzpored, ampak sta si direktno nasprotna. Najvnetejši zagovorniki miru so lahko veliki idealisti, svetniki, ampak socializmu ne služijo.

Vprašanje, na katero je treba odgovorjati, se glasi: Od kod preti socializmu v sedanji vojni največja nevarnost?

Okrog tega vprašanja se ne more hoditi po ovinkih; ne more se poriniti na stranski tir; ne more se maskirati s posameznimi iz socialističnih nauk iztrganimi stavki.

Neki poročevalec, ki je imel priliko govoriti s sodrugom Camille Huysmansem, piše:

"Sodrug Huysmans je duševni vodja delegacije socialistov, ki odide v kratkem v Zedinjene države. V deputaciji bo še več znanih socialistov iz zaveznih dežel. Huysmans pravi, da je glavna naloga deputacije obiskati predsednika Wilsona, s čigar vojnimi cilji se je londonska socialistična konferenca popolnoma strinjala. Po Huysmansovih besedah se ne sme socialistična deputacija nikakor smatrati za pacifično odposlanstvo. Huysmans je z velikim navdušenjem govoril o zvezi narodov, ki jo propagira predsednik Wilson in o pravici vsakega naroda, naj bo velik ali majhen, da odloča sam o svoji usodi. Huysmans pravi, da je predsednik Wilson tisti izmed vseh državnikov, ki je najjasneje izrazil naloge demokracije v tej vojni. Deputacija želi, da razloži predsedniku nazore socialistov iz zaveznih dežel, ker je videti, da doslej ni dobil zanesljivih informacij o tem vprašanju. Huysmans je prepričan, da se Wilsonovi nazori popolnoma vjemajo z nazori socialistov in upa, da se mu posreči prepričati predsednika, da najlože doseže svoje demokratske namene v sodelovanju s socialisti iz zaveznih dežel. Kakor Wilson, tako dela tudi Huysmans razliko med nemško vlado in nemškim narodom.

Ako hoče biti kralj resnično demokratski, ima za to le eno sredstvo: Da odloži krono in postane navaden državljani republike.

Kadar bo kralje spočel svetli duh, bomo o njih drugače sodili, kakor o navadnih ljudeh.

Odgovor je neizogiben, in odgovor se glasi: Od zmage centralnih sil, pa naj se doseže ta zmaga na bojišču ali pa za zeleno mizo mirovnih metarjev.

O pravilnosti tega odgovora je človek lahko dvomil, dokler ga ni Nemčija sama jasno potrdila. Danes je vsak tak dvom nemogoč, zakaj Nemčija se je do dobrega razkrinkala na Ruskem. Njeni protisocialni in protirevolucionarni nameni so sedaj popolnoma očitni. Ruski mir je mir s pogajanjem. In ta mir je najkrušnejši udarec za socializem, ki si ga je moči misliti. Vsak mir, ki bi se z Nemčijo sklepal, dokler ji daje njena vojaška sila nado v zmago, bi bil v jedru enak ruskemu miru; vsak bi bil protidemokratski, protisocialen, protirevolucionaren.

Toda recimo, da bi bila Nemčija na zapadu bolj "militaristična", nego je bila na vzhodu; da ne bi Avstrija v Srbiji in Črni Gori tako ropala, kakor ropa na Rumunskem; recimo, da bi roparska zver pozabila na svojo zversko naravo in jo zatajila. Recimo to, četudi ne verjamemo in četudi je preveč izjav iz Nemčije, ki kažejo, da hočejo centralne sile tudi v Belgiji, na Francoskem in na Balkanu nesramno krasti; recimo vendar optimistom na ljubo, da bi bilo kaj takega mogoče.

Vprašanje, baš za socializem vevljivo vprašanje ostane vendar: Kako naj se razveljavi brest-litovski mir, ki je najkrušnejši udarec za socializem prav tako kakor za rusko revolucijo?

Socializem — tako smo se vedno učili — je mednarodni. To ne pomeni, da ne pozna narodnosti, kakor čvkačo prazni frazerji, ki nikdar niso razumeli jedra socializma, ampak pomeni, da ima proletariati vseh narodov skupne interese. To pomeni, da je uspeh socializma na Ruskem prido-

bitev za delavstvo vsega sveta; in prav tako, da je poraz socializma na Ruskem udarec za ves proletariati.

Ko so Rusi nastavliali svoje prsi v boju za svobodo in strmoglavili carizem, so doneli slavospevi po vsem svetu. To je bilo po ceni. Hvaliti Rusje je bilo gotovo lažje, kakor sprejemati udarce carskih sabelj. Danes je ruska revolucija pobita. Ali sme biti proletariatu ostalih narodov to vseeno?

Če je socializem mednarodni, tedaj je njegova dolžnost po drugih deželah, da pomaga ruskemu socializmu v njegovi stiski. Pomoč pa mora biti dejanska: z resolucijami in telegrami ni nič opravljeno.

Če se hoče pomagati, je pa zopet vprašanje: Kdo ogrožava rusko revolucijo in socializem na Ruskem najbolj?

Odgovor se glasi: Nemški militarizem.

To dejstvo se ne more utajiti. Fakt je, in zato ga je treba priznati.

Poznamo ugovor, s katerim se branijo tisti, ki nočejo videti jasne resnice. Pravijo, da je največji sovražnik proletariata kapitalizem njegove lastne dežele. Toda na Ruskem je kapitalizem danes brez moči napram sovjetom in vladi ljudskih komisarjev. Ta kapitalizem je v duši protirevolucionaren; ampak to, kar nosi v duši, je brez pomena, če nima moči. Upanje ruskega kapitalizma je Nemčija, ki se je pokazala kot protirevolucionarna sila, kamorkoli je prišla; v sled tega je dejansko največja sovražnica ruskega socializma Nemčija, kakor je nastopila kot brezobzirna sovražnica socializma v Ukrajini in na Finskem.

Prvomajski štrajk v Nemčiji.

Iz Haaga prihaja poročilo, da pripravljajo delavski agitatorji in radikalni socialisti po vsej Nemčiji velike stavke na dan 1. maja. Take vesti so prišle v Holandijo čez nemško mejo.

Veliko in kar pripoveduje ta telegram, a bilo bi lahko veliko, če bi nemški proletariati imel tisto moč, katero očitno nima.

Predvsem se iz pročila ne spozna, ali gre za proslavo 1. maja, ki je bila po Evropi pred vojno večinoma spojena s praznovanjem po tovarnah, ali pa se namerava večje stavkarsko gibanje, ki bi imelo političen cilj.

Nemški vladi gotovo tudi enodnevna stavka ne bi bila prijetna. Praznovanje 1. majnika je tekom vojne v Nemčiji popolnoma odpadlo, in če bi se sedaj izvršilo, bi to pred znanim svetom popolnoma razdrlo pravilico o popolni slogi vseh razredov in strank v Nemčiji. Sicer je že davno znano, da ne veruje živ krst ne na Nemškem ne kje drugod v to slovo. Še v začetku vojne, ko je nekaj časa izgledalo, kakor da je res vse z navdušenjem zlezlo pod kajzerjevo piketavbo, ni bilo to resnično. Sedaj, ko se je socialistična manjšina ločila od večine, ko je velika skupina neodvisnih socialistov in kajzerskih zapornikov, ko so se rajstagu javno pokazala nasprotja med strankami in med velikim delom strank na eni in vladi na drugi strani, sedaj, ko smo doživeli revolte v morari, štrajke po municijskih tovarnah i. t. d., bi mogel le še popoln idiot verjeti v to slovo.

Ampak nekatere vlade imajo čuden način

mišljenja. Tako postopajo, kakor bankrotni aristokratje. Četudi ve ves svet, da graščina že davno ni več grofova lastnina, ker je židu več dolžan, kakor je vredna, se vendar vozi v kočiji z grbom, se obdaja z livriranimi lakajji, prireja za goste — le da bi se zdelo, kakor da je še tak gospod, kakršni so bili njegovi pradedje.

Tudi Nemčija hoče, da bi se zdelo, kakor da je v njeni domačiji vse v redu. Res da se nikomur ne zdi tako. Res da ne more nikogar prevariti. Ampak rada bi videla, da bi se tako zdelo, in po tej želji uravnava svoje postopanje.

Materijalno bi Nemčija morda še pretrpela enodnevni štrajk, dasi bi bila izguba velika in občutna. Ampak moralna škoda bi bila veliko večja od materialne, in zaradi tega je zelo neverjetno, da bo dovolila ta štrajk, tudi če bi se izvršil pod pretezo majniškega praznovanja. Seveda ne mislimo, da pojdejo delavci prosit za dovoljenje. Ampak vlada tudi ne bo čakala na to, temveč bo storila svoje korake, čim bo vedela, kaj se pripravlja. Da pa ve to že danes, je več kakor gotovo. Vest, ki je mogla priti čez nemško mejo v Haag, ne more ostati skrita vladnim špionom doma. Kajzerstvo, ki ima svoj vohunski sistem urejen in razširjen po vsem svetu, ni s tem doma nič slabše oskrbljen.

Toda recimo, da bi se Viljemova vlada hotela pokazati liberalno in dovoliti svobodno praznovanje prvega majnika. Snaj bi lahko preračunala, koliko dela bi bilo izgubljeno v enem dnevu in

koliko bi se moralo delati čez čas, da bi se izguba nadomestila, pa bi že pred prvim majem lahko ukazala toliko čezurnega dela.

To bi šlo, če ne bi bilo enega pomisleka, na katerega tudi Hertlingovi ljudje ne pozabijo. Kdo namreč garantira, da bi se delavci, ki zapuste prvega maja tovarno, drugega maja vrnili na delo? Začetek takega štrajka je težji, kakor nadaljevanje; zato ne bo vlada olajšala začetka.

Ako bodo neodvisni socialisti hoteli prvomajski štrajk, ga morajo provocirati proti volji vlade, in to pomeni upor. Ali medtem, ko je verjetno, da ima socialistična manjšina voljo za tak upor, je neverjetno, da ima nemško delavstvo dovolj moči zanj. Vlada — o tem ni dvoma — se ne bo niti trenotek pomislila, da zatre vsak večji štrajk z vojaško silo in naglo sodbo. In dokler ni solidarnosti med vojaštvom in delavstvom, bodo vsi naporji nemškega proletariata zaman.

Iz Londona poročajo: V kratkem se odpelje deputacija socialistov iz zaveznih dežel od tod v Zedinjene države. Z deputacijo odide tudi sodrug Camille Huysmans, tajnik socialistične Internacionalne. Glavni namen deputacije je, da obišče predsednika Wilsona in mu razloži nazore evropskih socialistov glede na vojno ter ga naprosi za nadaljno podporo demokratskih interesov. Deputacija gre v Zedinjene države po sklepu socialistične konference, ki je bila meseca februarja v Londonu.

Razni velekapitalisti so sedaj zelo nezadovoljni s predsednikom Wilsonom, vojnim tajnikom Bakerjem, Hooverjem i. t. d. — To nam je všeč.

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA

PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1908.

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: Ivan Prostor, 1098 Norwood Rd., Cleveland, Ohio.
Podpredsednik: Josip Zorko, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.
Glavni tajnik: Blas Novak, 20 Main Street, Conemaugh, Pa.
1. Pom. tajnik: Frank Pavlovic, 20 Main Street, Conemaugh, Pa.
2. Pom. tajnik: Andrej Vidrich, 20 Main Street, Conemaugh, Pa.
Blagajnik: Josip Zele, 6302 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Pom. blagajnik: Anton Hecover, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, Ohio.

NADEŽNI ODBOR:

Predsednik nadz. odbora: Josip Petrel, Box 93, Willock, Pa.
1. nadzornik: Nikolaj Povše, 1 Crab St., Numrey Hill, N. S. Pittsburgh, Pa.
2. nadzornik: Ivan Groselj, 885 E. 137th St., Cleveland, Ohio.

POROTNI ODBOR:

Predsednik Por. Odbora: Martin Oberman, Box 72, East Mineral, Kans.
1. Porotnik: Franc Teropić, R. F. D. 3, Box 146, Fort Smith, Ark.
2. Porotnik: Josip Golob, 1916 So. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. Josip V. Grahek, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

URADNO GLASILO:

Glas Naroda, 82 Cortlandt St., New York City, N. Y.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, se uljudno prošeni, pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošilja edino potom Poštne, Express, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Conemaugh Deposit Bank, Conemaugh, Pa., in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazi družbeni tajnik pri poročilih glavnega tajnika kakšne pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

VOJNO VARČEVANJE.

S tem, da je ponudila občinstvu "vojno-varčevalne znamke", je dala vlada Združenih držav na razpolago vsakemu moškemu, ženski ali otroku v deželi koristno, priprosto in varno nalaganje denarja.

Vojno-varčevalne znamke so odgovor velike demokracije na zahtevo vladnih obveznic demokracije značaja. To so obveznice "majhnih otrok". Kot pri Liberty posojilih, stoje tudi za njimi vsi viri vlade. In naroda Združenih držav. Imajo pa še dodatno prednost, da se vedno večajo v vrednosti, od trenutka nakupa pa do dozoritve, in to povečanje jamči vlada. Te znamke se izdajajo v dveh vrednostih, 25c in \$5.00.

Za večjo udobnost nalagateljev se izdajajo nakupnikom znamk po 25c takozvane "Thrift Cards" ali varčevalne pole. Te karte imajo prostora za 16 znamk. Kadar so vsi prostori te karte izpolnjeni, se lahko ta varčevalna karta izmenja za \$5.00 vredno varčevalno znamko ne vsakem poštenu uradu, v bankah in pri drugih avtoriziranih agenturah s tem, da se doda 12 centov v gotovini pred 1. februarjem 1918 ter po en cent več za vsak poznejši mesec.

Oni, ki imajo rajši to, kupijo lahko takoj znamko za \$5.00. Te znamke so na prodaj od 3. decembra 1917 pa do 31. januarja 1918 za \$4.12. Avtomatično se večajo v vrednosti za en cent na mesec do 1. januarja 1923, ko bodo Združene države plačale \$5.00 pri vsakem poštenem uradu ali pri zakladnici v Washingtonu za vsako znamko, pritrjeno na "vojno-varčevalnem certifikatu".

Kadar si nabavite znamko za \$5.00, jo morate pritrčiti na graviran list, znan pod imenom "vojno-varčevalni certifikat". Ta certifikat nosi ime kupca ter ga more unovčiti le oseba, katere ime se nahaja na njem, razven v slučaju smrti ali nezmožnosti. Ta certifikat ima 20 prostorov. Če se ti prostori izpolnijo z vojno-varčevalnimi znamkami med 3. decembrom 1917 ter 31. januarjem 1. 1918, bodo znašali stroški nakupovalca \$82.40 in dne 1. januarja 1923 bo plačala vlada lastniku certifikata \$100.00, kar znači čisti dobiček \$17.60. To temelji na obrestnem podstavku 4 od sto, plačljivih četrtletno od 2. januarja 1918 naprej. Število vojno-varčevalnih znamk, ki se prodajo eni osebi ob katerikoli času, ne sme presegati \$100.00 in nobena oseba naj ne drži teh vojno-varčevalnih znamk več kot do skupne svote \$1000.00.

Če najde lastnik vojno-varčevalnega certifikata za potrebno unovčiti ga pred dozoritvijo, lahko stori to ob vsakem času po 2. januarju 1918 po 10dnevni pisanem opominu na katerikoli poštni urad. Nato dobi za vsako pritrjeno znamko plačano svoto poleg dodatnega enega centa za vsak mesec po mesecu nakupa posameznih znamk. Registriran certifikat pa je mogoče rešiti edino na poštenu uradu, kjer je bil registriran.

ŽENSKO DELO.

Statistični oddelek zvezne vlade je pred kratkim izdal svoje trinajsto poročilo, iz katerega je razvidno, da si služi v Ameriki nič manj kakor 8 milijonov žensk svoj kruh z delom. (Zdaj bo to število znatno večje, ker je vsled vojne mnogo žensk zasedlo moška mesta.) Pri tem seveda niso vštete gospodinje, temveč le ženske, ki opravljajo mezno delo.

Statistika obsega ženske osebe od desetega leta dalje.

Ženske so sedaj zaposlene že v vseh industrijskih panogah, celo že na ladjah in precej jih dela tudi po rudokopih.

Izmed 71,580,270 oseb, ki so stare nad 10 let, je bilo vpisanih v letu 1910. 38,167,336; z drugimi besedami: 38,000,000 ljudi je delalo za mezdo. Izmed teh je bilo nad 30,000,000 moških in nad 8,000,000 žensk, pri čemer pa kakor rečeno niso vštete ženske v gospodinjstvu, temveč le one, ki so kvalificirane kot osebe, ki delajo za plačo.

Izmed 8,000,000 žensk, katere si služijo svoj kruh izven hiše, je vpisanih 1,094 žensk pri pridobivanju rudnih. Izmed teh jih je 450 zaposlenih v rudnikih, 45 jih kopije rudo, ostale pa se pečajo z različnimi drugimi posli v rudarstvu. 31 žensk je kovačice, 15 polagalk opeke ali zidarice, 16 jih dela pri plavžih in 19 v steklarnah, 6,140 jih pa dela v železni in jekleni industriji. Največ se jih seveda peča z bolj ženskimi rokodelstvi; vendar pa je 16,051 lajnotajpistovk v tiskarski obrti. Tekstilna industrija rabi 16,038 žensk, v tovarnah za šivalne stroje pa dela 231,206 žensk. Poleg teh pa je še 782 čevljarice in 1,240 sedlarice.

Tudi to je značilno za kapitalizem. Njegovi filozofi se trudijo v potu svojih obrazov z mučnimi dokazi, da je priroda ustvarila ženo za hišo in za njen "naravni poklic". Žensko konkurenco v "višjih poklih" preklinjajo na vse načine; pa vendar je ženski organizem gotovo bolj primeren za štirinajst kakor za kovačnico; ženska kot zdravnica je pogostoma bolj poklicana kakor moški zdravnik, medtem ko kopanje rude ni posebno žensko opravilo.

Ali industrija se malo briga za filozofijo. Ženska dela ceneje od moškega, ergo se stori to, kar je boljše za kapitalistični žep. Če to "vzdržuje" ali "razdira" družino, če je to dobro za žensko zdravje, če to pospešuje zdrav zarod, ne vprašuje kapitalizem.

In šele socializem bo rešil ta vprašanja, seveda ne tako, kakor jih rešuje kapitalizem, pa tudi ne tako, kakor si domišljajo razni blebi moralisti, ampak po zdravi pameti.

Nikjer na svetu ne omalovažuje socializem strokovnega gibanja. Povsod ga podpira. Po mnogih deželah je šele socialistična stranka ustanovila strokovne organizacije. Ali naj jih cenijo, kolikor jih hoče, — za nadomestilo političnega boja jih vendar ne more suatrati, in za dobre jih more le tedaj priznati, če delajo roko v roko s socialističnim političnim gibanjem in ne podpirajo na eni strani tiste ga sovražnika, s katerim se morajo na drugi strani bojevati.

Kapitalizem ima sorodnosti in podobnosti po vsem svetu in le veliki kratkovidneži morejo misliti, da so kapitalisti v eni deželi bolj idealistični, v drugi pa bolj brutalni. Kdor sdi tako, dokazuje s tem, da ne pozna temeljev, sestave in gonilnih sil človeške družbe. Kapitalizem ima svoje zakone, po katerih se mora ravnati, če hoče ali če ne. Kapitalist, ki noče biti izkoriščevalec, ampak sledi nagibom dobrega srca, se bo kmalu lahko izbral iz vrst kapitalistov; zakaj tisti njegovi tovariši, ki se ne ozirajo na sentimentalnost, ampak ravnajo izključno po kupčijskih interesih, tisti, ki rabijo svojo moč, kjerkoli jo morejo in vsled tega izkoriščajo delavce in konsumente, tisti, ki znajo nakupiti večje profite in jih izpremeniti v nov kapital, bodo kmalu lahko zatrli jalovo konkurenco tistih, katerih profiti gredo rakavo pot. Kapitalistične razmere so pogoj izkoriščanja.

To ne velja za Ameriko nič manj kakor za druge dežele. Vprašanje, če so naši Rockefellerji, Morgani, Carnegiji, Garyji itd. bolj mehkosrčni ali bolj trdosrčni od Kruppov, Kestrakov, Henckel-Donnersmarkov, Rothschildov itd., nima niti najmanjšega pomena za javnost. Zakoni kapitalizma so za ene in druge enaki in po njih se ravnajo vsi. To se pravi: Vsi izkoriščajo, kolikor le morejo.

Meso.	1911	1912	1913	1914	1915	1916
Drummond Packing Co.	9,846	48,673	56,321	51,854	80,037	107,633
Cudahy Bros. Packing Co.	79,098		134,900	137,482	836,698	695,586
Plankinton Packing Co.		11,930	188,750	285,636	1,026,134	878,070
Skupaj	89,544	60,603	380,291	474,972	1,942,869	1,681,314
Premog.						
Milwaukee Coke and Gas Co.	269,196	465,735	494,678	261,302	820,202	1,939,038
C. Reiss Coal Co.		343,861	250,852	283,278	303,289	723,808
Milwaukee Western Fuel Co.	264,645	529,542	400,114	367,417	424,783	612,141
Skupaj	533,841	1,339,18	1,145,644	912,057	1,548,174	3,274,987
Obovala.						
F. Mayer Boot and Shoe Co.	162,406	216,730	234,464	255,584	188,943	429,732
Harsh & Edmonds	117,906	106,079	120,574	91,863	57,056	400,920
Nunn & Busch Shoe Co.		898	8,719	31,694	57,643	239,011
Skupaj	279,312	323,626	363,757	379,341	302,142	1,069,663
Papir.						
Kimberly-Clark Co.	218,641	350,024	198,099	283,624	138,938	1,309,195
Nekoosa-Edwards Co.		102,708	87,398	90,736	29,329	1,149,168
Thilmany Paper Co.	63,592	89,826	31,793	797,984	100,550	863,168
Wausau Sulphite Co.		43,880	61,444	73,236	79,825	770,998
Menasha Paper Co.	39,726	36,700		2,550	11,414	339,973
Northern Paper Mills Co.	29,335	43,666	60,218	86,374	81,054	322,269
Skupaj	351,104	674,504	438,952	643,904	411,710	4,754,769
Jeklo.						
Allis-Chalmers Co.				4,294	348,710	1,316,200
American Brass Co.		211,266	205,500	125,709	471,361	2,290,009
The Falk Co.	110,347	129,578	162,946	71,781	269,720	822,712
Federal Tr. Steel Co.	40,305	70,029	21,185		189,786	1,485,412
Gisholt Machine Co.	21,190	29,513			1,130,040	2,378,884
Simmons Co. (Kenosha)	239,688	484,839	402,970	233,897	653,792	1,429,100
Skupaj	411,530	925,225	792,601	536,351	3,054,400	9,722,317
Meso	83,544	60,603	380,291	474,972	1,942,869	1,681,314
Premog.	533,841	1,339,138	1,145,644	912,057	1,548,174	3,274,987
Obovala	279,312	323,626	363,757	379,341	302,142	1,069,663
Papir	351,104	674,504	438,952	643,904	411,710	4,754,769
Jeklo	411,530	925,225	792,601	536,351	3,054,400	9,722,317
Smodnik	85,668	162,104	167,385	157,361	1,978,320	2,832,620
Skupaj	1,730,999	3,485,290	3,288,629	3,103,986	9,267,733	23,335,179

Za leto 1917 je znano, da so profiti še bolj narasli; toda doslej ni bilo mogoče dobiti uradnih številk.

Postavke so tako zgovorne, da bi bil vsak komentar odveč.

Opravičeno je pa vprašanje: Ali imajo družbe kaj zasluge za to ogromno povečanje profitov? — Ne! Navijanje cen ni nobena zasluga. Povečani konzum je pa prinesla vojna sama; kapitalisti ne morejo reči, da so ga oni ustvarili, niti ne, da so se kaj trudili zanj.

Splošno naredno bogastvo se ne množi v enaki meri, kakor navedeni profiti. Iz tega sledi, da mora na eni strani zmanjšati, kar se na drugi množi. Povečanje kapitalističnega bogastva ima nujno obuboževanje ljudskih slojev za posledico.

Socialisti ali nesocialisti — komurkoli so interesi dežele pri srcu, se mora zamisliti vprico takih pojavov. V času vojne se mora pa zlasti vprašati: Kakšen vpliv morajo taka dejstva imeti na vojno?

Ljudstvo je tisti veliki rezervar, iz katerega zajema dežela — v dobi miru kakor v času vojne. Ljudstvo daje človeški material za vojskovanje. Ljudstvo proizvaja za vojno potrebne stvari.

rejo; vsi izrabljajo priliko za obogatitev, ki jo le morejo dobiti.

Kmalu po izbruhu vojne so prihajale iz Evrope vesti o brezobzirnem postopanju ondrotnih kapitalistov, zlasti onih, ki so imeli kaj opraviti s kakršnikoli vojnim materialom. Marsikdo se je čudil. Nam je bila to le ilustracija za pravilnost socialističnega nauka. Kaj pa naj delajo kapitalisti? Izkoriščanje je njih poklic. Vojna prinaša nenadno priliko za izkoriščanje. Po naturi kapitalizma torej ni nič bolj logično, kakor da porabijo to priliko in kupijo bogastvo čim hitreje in čim izdatneje morejo.

Ni trajalo dolgo in postal je tudi ameriški kapitalizem deležen vojnih dobrot. Vojške in druge z vojno spojene potrebe so bile tako velike, da jih niso mogle evropske dežele same oskrbovati. Kdor je mogel, je naročal v Ameriki. In zopet so se mogli le zelo naivni ljudje čuditi, da so tudi naši kapitalisti porabili priliko in navijali zaveznikom cene, kolikor so le mogli. Bili bi jih tudi Nemcem in Avstrijem, če bi jih mogli prodajati tudi tja. Kajti nihče ni takrat vpraševal za nacionalni vir profita. Dobiček je kapitalizmu dober, tudi če pride od samega hudiča.

Sedaj je Amerika sama v vojni. Wilson razglasa, da se bojujejo Združene države za demokracijo in da nimajo nobenih sebičnih namenov.

Meso.	1911	1912	1913	1914	1915	1916
Drummond Packing Co.	9,846	48,673	56,321	51,854	80,037	107,633
Cudahy Bros. Packing Co.	79,098		134,900	137,482	836,698	695,586
Plankinton Packing Co.		11,930	188,750	285,636	1,026,134	878,070
Skupaj	89,544	60,603	380,291	474,972	1,942,869	1,681,314
Premog.						
Milwaukee Coke and Gas Co.	269,196	465,735	494,678	261,302	820,202	1,939,038
C. Reiss Coal Co.		343,861	250,852	283,278	303,289	723,808
Milwaukee Western Fuel Co.	264,645	529,542	400,114	367,417	424,783	612,141
Skupaj	533,841	1,339,18	1,145,644	912,057	1,548,174	3,274,987
Obovala.						
F. Mayer Boot and Shoe Co.	162,406	216,730	234,464	255,584	188,943	429,732
Harsh & Edmonds	117,906	106,079	120,574	91,863	57,056	400,920
Nunn & Busch Shoe Co.		898	8,719	31,694	57,643	239,011
Skupaj	279,312	323,626	363,757	379,341	302,142	1,069,663
Papir.						
Kimberly-Clark Co.	218,641	350,024	198,099	283,624	138,938	1,309,195
Nekoosa-Edwards Co.		102,708	87,398	90,736	29,329	1,149,168
Thilmany Paper Co.	63,592	89,826	31,793	797,984	100,550	863,168
Wausau Sulphite Co.		43,880	61,444	73,236	79,825	770,998
Menasha Paper Co.	39,726	36,700		2,550	11,414	339,973
Northern Paper Mills Co.	29,335	43,666	60,218	86,374	81,054	322,269
Skupaj	351,104	674,504	438,952	643,904	411,710	4,754,769
Jeklo.						
Allis-Chalmers Co.				4,294	348,710	1,316,200
American Brass Co.		211,266	205,500	125,709	471,361	2,290,009
The Falk Co.	110,347	129,578	162,946	71,781	269,720	822,712
Federal Tr. Steel Co.	40,305	70,029	21,185		189,786	1,485,412
Gisholt Machine Co.	21,190	29,513			1,130,040	2,378,884
Simmons Co. (Kenosha)	239,688	484,839	402,970	233,897	653,792	1,429,100
Skupaj	411,530	925,225	792,601	536,351	3,054,400	9,722,317
Meso	83,544	60,603	380,291	474,972	1,942,869	1,681,314
Premog.	533,841	1,339,138	1,145,644	912,057	1,548,174	3,274,987
Obovala	279,312	323,626	363,757	379,341	302,142	1,069,663
Papir	351,104	674,504	438,952	643,904	411,710	4,754,769
Jeklo	411,530	925,225	792,601	536,351	3,054,400	9,722,317
Smodnik	85,668	162,104	167,385	157,361	1,978,320	2,832,620
Skupaj	1,730,999	3,485,290	3,288,629	3,103,986	9,267,733	23,335,179

ljudstvo daje denarno podporo z nakupovanjem vojno-varčevalnih znamk itd. Od ljudske moči je odvisen vojni uspeh. Oslabitev ljudstva pomeni oslabilitev vojskovanja. Ogromno naraščanje profitov pa slabi ljudsko moč in je vsled tega v mirnem in vojnem času nasprotno interesom splošnosti, interesom dežele.

Kaj je mogoče storiti zoper to veliko nevarnost?

Najradikalnejše sredstvo bi bilo pač to, da bi vlada z državami in občinami prevzela vse industrije in vsa prometna sredstva. Toda recimo, da se to ne more izvršiti čez noč. Vemo, da ne moremo od nesocialistične družbe pričakovati uresničenja socialističnega programa. Vemo tudi, da se taki veliki koraki socialno revolucionarnega značaja ne morejo storiti brez gotovih priprav in brez odstranitve velikih zaprek.

Toda nekaj je mogoče storiti brez obotavljanja. Vojni profit se lahko obdačijo tako visoko, da se velik del indirektno vrne ljudstvu, kateremu je bil vzet.

Ako dobi vlada dohodke od opravljeno povisane profita davka, ni treba nakladati tako visokih davščin na ljudske potrebe. To pomeni predvsem znižanje draginje. Ljudske mase

bi tedaj nekoliko bolj svobodno dihalo, lahko bi se telesno in duševno bolje prehranile, okreplela in z ljudskimi masami bi vsa dežela postala močnejša.

Anglija je naložila 80 odstotkov davka na vojne profite. To bi bilo tudi za Združene države prav zdravo. Na eni strani bi potrdilo da se res bojujemo za demokracijo, ne le za dobiček, ampak tudi za gospodarsko; na drugi bi dalec Združenim državam moč, ki je prav sedaj največje cene.

SOCIALISTIČNA DRUŽBA.

Kako si bo socialistična družba končno urenila svoje življenje, kaj bo vse počela — s tem vprašanjem se ne moremo podrobno pehati, ako nečemo zahtevati tudi mi v sanjarjenju, v utopizem. Pač pa lahko trdimo o socialistični družbi, z vso gotovostjo sledeče:

Prva njena naloga bo, da uporabljajo najnaprednejšo delovno metodo in vse pridobitve moderne kulture (posebno na tehničnem polju) po razumnem načrtu organizira delovni proces in porabo izdelkov. Le tisti izdelki in le toliko se jih bo proizvajalo, kolikor jih bo treba. Ta potreba se bo morala seveda ugotoviti. Če se pa skladišča napolnijo, tedaj ne bo to nikakršna nesreča za ljudi (kakor dandanes, ko nadprodukcija proizvoda krizo, brezposelnost, bedo), marveč polna skladišča in bogastvo socialistične družbe bo pomenjalo skrajšanje delovnega časa; več prostosti. Učenjaki, ki niti ne stojijo v socialističnem tabornu, so preračunili, da bi naša družba po primerni razdelitvi dela in dohodkov potrebovala za kritje vseh potreb komaj 5-urni delavnik, nekateri govorijo celo o 3-urnem delavniku.

Naravno je, da bo socialistična družba zahtevala, da bodo vsi delali, ki so sposobni za delo. Tudi bo skrbela, da se premosti oziroma velikanski prepad, ki tako poniževalno deli danes ročnega delavca od inteligenta, da se po možnosti združijo ročno in duševno delo, česar ji s primerno vzgojo že od mladosti ne bo težko doseči.

Nevedneži in hudobneži strahujejo ljudi s socialističnim bavlom, češ, zadnjo krono bo moral dati in jo razdeliti med sodelavce. Ne glede na to, da denarja v sedanjem zmislu v socialistični družbi sploh ne bo treba, so take trditve neresnične: socializem ne deli, marveč združuje lastnino, on hoče povzdigniti vse ljudi v lastnike. Ta skupna lastnina bo veljala za proizvodna sredstva, porabna (obleka, živila itd.) ostanje pač v zasebni lastnini. Tudi v svojem stanovanju in v svoji družini se bo človek lahko prosto gibal. Če si kdo več zasluži, bo imel tudi večje užitke. Socializem in prostost posameznika se ne izključujeta, ampak se le izpopolnjujeta.

Socialistična družba bo kar največ štedila s svojim najdragocenejšim blagom, s človeško delovno močjo. Dobilo se bo več prostega časa in s tem več prostosti. Duševni in etični užitki bodo pristopni vsem, ker bodo vladale popolnoma demokratske uredbe. Vse človeške moči bodo služile skupni blaginji. S socialistično družbo se bo šele začela razvijati človeška zgodovina.

UTRINKI.

"Krfška deklaracija veže londonski odbor in srbsko vlado" — pravijo tisti, ki hočejo Slovence v Ameriki žeje prepeljati čez vodo. Imajo prav. Ampak če priznam londonski odbor, priznavam tudi njegove dokumente, torej tudi krfško deklaracijo. In tedaj veže ta deklaracija tudi mene. Če sem nasproten monarhiji, moram logično biti nasproten londonskemu odboru, dokler je vezan za monarhijo.

Zavezniški ministrski predsedniki so imeli te dni politično konferenco v Londonu in rezultat tega sestanka je izjava, v kateri pravijo zavezniške vlade, da ne priznajo mirovne pogodbe med Rusijo in centralnimi državami in obenem obsojajo perfidijo Nemčije, ki jo uganja v imenu miru napram ruskemu ljudstvu.

Konferenca se je vršila pod predsedstvom Lloyd Georga zadnji četrtek, petek in soboto. Ministristvo zunanjih zadev je obelodanilo protestno izjavo, ki je bila sprejeta na konferenci.

Ententa našteva v tej izjavi vse zločine, ki jih je izvršila Nemčija napram Rusiji. Rusija je brez armade. Ruska vlada je po štirih letih vojne pozabila, da se Nemčija od prvega dne bori proti neodvisnosti narodov in pravicam človečanstva, in v svoji preveliki veri je upala, da izposluje demokratski mir brez vojne. Posledica tega je bila, da je Nemčija počela, kar je hotela. Nemška vlada je prelomila pogodbo premirja in pošiljala čete na zapadno fronto; Rusija je vedela za to kršitev, toda pomagati si ni mogla. "Nemški mir" pomeni za Rusijo, da je Nemčija okupirala najbogatejše dežele, uničila sredstva ruske obrambe in pričela organizirati rusko zemljo za svoj profit. Rusi, ki niso mogli ničesar opraviti na bojišču, so podlegli tudi pred nemškimi diplomati. Ruski mirovni delegatje so bili primorani javno povedati, da edina alternativa v Brest Litovsku je bila — podpisati pogodbo in oditi. In podpisali so, ne da bi imeli časa premisliti, kaj so podpisali: mir ali vojno.

Izjava nadaljuje: "Zavezniške vlade imajo jasno sodbo o teh transakcijah z Rusijo, katere je že obsojil ves svobodni svet. Zastonj je tritati čas z debatami o obljubah Nemčije, ko vidimo, da ni še nikdar držala nobene obljube, odkar je pričela doba njenega osvajanja. Poljski, ki je pretrpela najokrutnejšo narodno tragedijo, zdaj grozi četrta delitev njenega ozemlja; uničenje zadnje trohice poljske neodvisnosti se vrši v obliki sleparske obljube po svobodi. Kar se je zgodilo z Rusijo in Poljsko, je doživela tudi Rumunjska. Pod krinko miru se vrši brutalno osvajanje s pomočjo protizakonite sile.

Takšne mirovne pogodbe ne moremo niti ne bomo nikdar priznali. Naši cilji so drugačni. Borimo se in nadaljevali bomo vojno toliko časa, dokler enkrat za vselej ne pometemo z roparsko politiko te vrste in dokler ne pride na njeno mesto resnični mir in organizirana pravičnost."

Iz Amsterdama poročajo: "Dunajski časopisi naznanjajo, da se trudi novi rumunski ministrski predsednik Aleksander Marghiloman, da bi desegel alianco Rumunije s centralnimi silami. Kakor pravi telegram z Dunaja, se tam simpatično razpravlja o tem vprašanju.

Čitatelju bi se zdelo taka vest enostavno neverjetna, ker je groteskna. Rumunija je šla v boj s trditvijo, da namerava osvoboditi avstro-ogrske Rumune, živče v celini v Erdelju (Sedmo-graško) in v Bukovini. Sedaj sklepa Rumunija s centralnimi silami mir ne le brez doseženega cilja, ampak še z velikanskimi izgubami. Bolgarski mora vrniti Dobrudžo, ki jo je brez vsake žrtve dobila z bucareškim mirom. To bi se lahko imenovalo povračilo. Ampak s tem niso izčrpani pogoji, ki jih mora Rumunija sprejeti. Avstriji, ki je toliko govorila o miru brez aneksij in odškodnin, mora prepuščati vse važne gorske prelaze in popolno kontrolo nad železnimi vrati, tako da ima Avstrija strateške ključne do Rumunije v rokah.

Da sklepa Rumunija mir, ji ne more nihče zametiti. Odkar se je ukrajinska buržvazija predala Viljemu in Karlu, odkar je bila Rusija posebno vsled ukrajinskega izdajstva prisiljena sprejeti mir, je bila Rumunija prepuščena sama sebi, in obkoljena od nemške, avstrijske in bolgarske armade, je bila pač v takih stiskah, da je morala kapitulirati.

Tudi Rusija se je vdala tolovajskim kajzerjevim pogojem. Toda kakšna razlika nad proletarsko Rusijo in buržvazno, bojarsko Rumunijo!

"Dajte vaše papirje! Tukaj so naši podpisi — pa adijo. Nič več nimamo opraviti z vami!" — pravijo Rusi. In ves svet opaža in čuti, kar prinese nemara najodločilnejši udarec kajzerizmu.

Rumunski kralj pa kliče reakcionarja Marghilomana na čelo vlade in ta ni le pod pritiskom sile pripravljen podpisati neizogibno mirovno pogodbo, ampak že berači na Dunaju za prijaznost in zvezo, in kakor kaže, ga ne bi prav nič bolelo sree, če bi zahtevali od njega, naj da ostanke rumunske armade na razpolago tisti Avstriji, ki je pravkar okradla njegovo deželo.

Sodrug Huysmans, ki pride v kratkem v Ameriko, misli obiskati tudi Gompersa in ga upa prepričati, da je potrebno sodelovanje ameriških organiziranih delavcev na skupni delavski mednarodni konferenci, četudi se je Gompers doslej trdovratno upiral ideji, da bi ameriški delavci sedeli za eno mizo z nemškimi delavci.

Kmalu pride deputacija socialistov iz zavezniških dežel v Zedinjene države. Namen te deputacije je velevažati. Ni dvoma, da stopi ta delegacija v stik z ameriško socialistično stranko in od tega pričakujemo veliko razbistrenje pojmov v tej deželi. Sodrug iz Evrope prihajajo sem kot socialisti, toda kot socialisti, ki poznajo razmere in žive izkušnje ki ne plavajo v oblakih.

Ne poznamo njih programa za tisti čas, ko bodo tukaj; ne vemo, katera mesta razun Washingtona še obiščejo in ne vemo, kako dolgo ostanejo v tej deželi. Informirali se bomo pa, kdaj da pridejo in, če bo mogoče, kakšen bo program njih tujakšnjega dela in potov. Kadar izvemo, objavimo to v listu, in prepričani smo, da jih bodo naši sodrug tako pristržno pozdravili, kakor zaslužijo.

Srbski ministrski predsednik Pašić je demisioniral. Pokazalo se je, da je vlada ene same stranke zlasti v teh kritičnih časih nemogoča. Nastalo je torej vprašanje, da bi se sestavila koalicijska vlada, v kateri bi bile zastopane vse stranke. Toda to ne diši mlademu gospodu Aleksandru, ki je regent namesto svojega očeta Petra. Stari gospod Karagjorgjević je napol penzioniran in nima nobenega vpliva na državne posle. Tembolj se pa čuti mladi Aleksander na konju. On ne mara koalicijske vlade.

Prav tako kakor Viljem. Na Nemškem določa kajzer, kakršna bo vlada, za Srbijo hoče gospod regent, sanjajoč o bodočem kraljevanju, enako določati. Zagovorniki krfške deklaracije nam pa govorijo o demokratskem kraljevstvu, o demokratskih Karagjorgjevićih, o prednosti monarhije pred republiko i. t. d.

Hvala lepa! Z vso uljudnostjo odklanjamo monarhijo, v kateri bo ena le po rojstvu za to določena oseba odločevala, kakšno vlado naj ima narod in kakšne naj nima! Ta zgled, ki ga daje gospod Aleksanderček že kot princ, nam kaže, kaj bi imeli pričakovati od njega, kadar bi bil kronan. Rajši ne!

Nemške čete prodirajo še vedno v Rusijo. Mir je sleer sklenjen. Kajzerjevi bandi je to vse eno. Ona maršira proti Petrogradu in Moskvi. Koliko so torej pogodbe vredne tej kronani sodrgi? Pri tem pa še vedno kriče sanjajo, naj se gremo pogajati s kajzerjem!

Če se človek ne podvrže vsaki kapitalistični nesramnosti, še nikakor ni treba, da bi bil zaradi tega nelojalen napram deželi, v kateri, in napram narodu, med katerim živi. Kapitalistična teorija, da je odpor proti izkoriščanju nelojalnost ali pa celo izdajstvo, je impertinentna zatiralaska laž.

Tisti, ki imajo sam pacifizem na jeziku, niti ne vedo, da so zavezniki najreakcionarnejših kapitalističnih izkoriščevalcev. Lani so v Švici zborovali internacionalni finančniki in zahtevali — mir. V Angliji se lord Lansdown, zastopnik veleposredniških interesov, poteguje za mir "z dogovorom". To je najboljšje znamenje, komu bi bil tak mir v prid. Kadar kriči reakcija po miru, ima demokracija največ vzroka za boj.

Avstrijski ministrski predsednik Seydler je obljuboval avstrijskim narodom "samoodločevanje v njihovih mejah". Hm, avstrijski narodi najbrže nočejo nobenega samoodločevanja, ker se puntaja na Češkem, po slovenskih deželah, po hrvaških krajih, v Bosni i. t. d. Seydler nam bo kmalu povedal, da se čutijo ti narodi srečne le v absolutizmu. In našle se bodo celo dušice, ki mu bodo verjele.

Vojna za demokracijo zahteva seveda, da se dela za demokracijo tudi doma.

Pravi socialist ne sme biti rezervist, ampak mora biti vedno aktiven vojak svoje stranke. Kdor nosi svoje prepričanje le sam, v sebi, ne koristi nič ne sebi, ne svoji stvari. Prepričevati mora tiste, ki le niso prepričani.

Pravi socialist hoče poznati te žave, zapreke, uspehe in napredek delavskega boja.

Na tej poti ga spremlja Proleta-rec.

Severova zdravila vzdržujejo zdravje v družinah.

SPOMLADANSKI IZPAHKI

so običajno v zvezi z bolečinami, pekočimi in srbečimi občutki na koži, ki upirajo zelo neprijetno na bolnika. Včasih se teh izpahov kar prenašati ne more. Kar pri tem želite, je, da bi vam kmalu odleglo. Vzemite v takih slučajih kako uspešno mazilo. Mi vemo že iz skušnje, da je

Severa's Skin Ointment

(Severovo Mazilo za kožne bolezni) izvrstno zdravilo pri takih izpahih na koži, ker vam hladi kožo in manjša srbenje. Izvrstno mazilo zoper lišaje, krasto, garje, spahke, luske in razne druge bolezni na koži. Cena 50c.

Na prodaj v vseh lekarnah.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

Central Hotel
Conemaugh, Pa.
Fred. Mosebarger,
LASTNIK.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.

Zdravniška preiskava brezplačna — plačati je le zdravila. 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3. popold.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicagoa živijo bolniki naj bližje slovensko.

ZANIMIV ČLANEK O NADZOROVANJU BANKE ZVANE "CLEARING HOUSE".

Kaj to pomeni za ljudstvo, če je banka pod nadzorstvom "Clearing Housea". Vse banke, ki imajo zvezo s Chicago Clearing House, so podvržene strogemu nadzorovanju od uradnikov tega zavoda. Pregledovanje računov in imetja se mora vršiti najmanj enkrat na leto. Izvedenci natančno preiščejo stanje vsake banke. Vse gotovino preštejejo, pregledajo vse note, varščine, vključno in druge vrednostne listine, se prepričajo o fondih, ki so naloženi v drugih bankah in pregledajo knjige in račune. Če najdejo izvedenci kake slabe ali dvomljive vrednostne listine, se te ne štejejo več kot imovina bank. Ako se je skrčila vrednost bančnega premoženja, mora banka kazati pravilno vrednost v svojih knjigah. Če banka drzno spekulira in se ji pride na sled, mora to takoj opustiti. Vse, kar je slabo, riskirano, se mora takoj odstraniti in nadomestiti z boljšim. Če vsega tega banka hitro ne popravi in stori, izgubi vse nadaljnje ugodnosti in pravice, ki jih uživajo banke, katere so združene v Clearing House.

Kedar se odvzamejo kaki banki te ugodnosti ali če ni sprejeta v Clearing House ima slednja za to dober vzrok. Na drugi strani pa je o banki, ki je članica te zveze, že to dovolj jasno dokaz, da ima dobro imovino, da je njen kredit dober in da vodi svoj denarni promet po predpisih, varno in sigurno.

Načrt za nadzorovanje bank potem Clearing House je bil izdelan v Chicago pred desetimi leti, od katerega časa naprej ni bankrotirala niti ena banka, ki je bila v zvezi s tem Clearing Houseom. Ako je šlo na ali drugi banki slabo vsled panike ali vojne, so ji takoj prišle na pomoč druge Clearing House banke in ji pomagale, dokler se niso povrnila zopet normalne razmere. Ta Clearing House nadzorovalni načrt se je pokazal tako uspešen, da so povsod, kjer koli se nahaja kak Clearing House, sprejeli ta načrt.

American State Bank je v zvezi s tem Clearing Houseom, je pod njegovim nadzorstvom in ima vse privilegije te banke, kateri poda vsako leto pet polnih računov.

American State Bank pa je tudi pod državnim nadzorstvom in odda vsako leto pet detajliranih računov o stanju Banking Departmenta države Illinois.

Napravite NAŠO banko za VAŠO banko in Vaš denar bo varen in ga lahko dvignete, kedar ga želite.

Vprašajte za seznam naših First Gold hipotek. Kakor tudi seznam \$100.00 in \$500.00 zlatih hipoteknih bonдов.

J. J. Stepien
predsednik.
AMERIŠKE DRŽAVNE BANKE
Blue Island Ave., vogal Loomis in 18. ceste.

PAIN-EXPELLER

je postal domača beseda v vsaki slovenski družini radi neprekosljivega čina pri tolikih bolečinah in nadlogah.

Sedajne razmere so nas primorale, povišati ceno na 35 in 65 centov za steklenico, ako hočemo, da ostane iste kakovosti in da enako učinkuje.

S tem imate jamstvo, da staro, dobro sredstvo z isto močjo tudi dobite. Nikar se dajte premotiti z nižjo ceno ničvednih ponaredb.

Stari, pravi Pain-Expeller dobete le v zavitku kot je tu-nalikan. Pri kupovanju pazite na sidro znamko, na besedo Loxol in na naše ime.

Pravi Pain-Expeller je dobili v vseh uglednih lekarnah in naravnost od nas. Steklenica za 65c. je koristnejša kot pa za 35c. ker obsega več kot dvakrat toliko.

F. AD. RICHTER & CO.
74-80 Washington Street, New York

CARL STROVER

Attorney at Law.

Zastopa na vseh sodiščih.

Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah.

St. sobe 1009.

133 W. Washington Street.
CHICAGO, ILLINOIS.
Telefon: Main 3989.

Ali veste za letovišče Martin Potočarja? Seveda. To je "VIL-LAGE INN" s prostornim vrtnom za izlete.

Vodnjak z studenčno vodo na Martinovi farmi je poznan po vsej okolici.

Ogden Ave., blizu cestne železniške postaje, Lyons, Ill. Telefonska številka 224 M.

LOUIS RABSEL

SHAJALIŠČE SLOVENCEV.

NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS.

Telefon 1199.

MODERNA KNJIGOVESZNICA.

Okusno, hitro in trpežno dela za privatnike in društva. Sprejemamo naročila tudi izven mesta.

Imamo moderne stroje. Nizke cene in poštena postrežba.

BRATJE HOLAN,

1638 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

SLOVENC

pristopajte k

SLOVENSKE NARODNE PODPORN JEDNOTE.

Naročite si devnik "Prosveta". List stane za celo leto \$3.00, pol leta pa \$1.50.

Vstanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2687 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Največja slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. "PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

KADAR potrebujete društvene potrebine kot zaslave, kape, regalijske uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO.,
2711 South Millard Avenue.
CHICAGO, ILL.

Cenike prejmete zastonj.

Vse delo garantirano.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.

Zaupno zdravilo dela čudeže

Skoro že 30 let se Trinerjeva zdravila uspešno rabijo z največjim zaupanjem. A to tudi radi pravega vzroka, ker zaupnost izdelovalca zasluži popolno zaupanje in čislanje od strani številnih odjemalcev. Malo povijanje cen je sedanja potreba, da se ohrani zanesljiva vsebina izdelkov. Brailo smo se dolgo zoper draginjo na vseh številnih potrebščinah naših, a novi vojni davek nam je spodbil še zadnji steber in morali smo cene nekoliko povišati. Vsa prijatelji Trinerjevih lekov priznava brez ugovora, da v sedanjosti, ko moramo veliko več plačati za potrebščine, in tudi lekarja stane stvar več, ni bilo mogoče draginji v okom priti. Zato pa bo vrednost Trinerjevih lekov povrnila odjemalcem vse kar več plačajo za nje.

TRINERJEVO AMERIŠKO ZDRAVILNO GRENKO VINO

torej ima tako zaupanje in vspeh med svetom, ker učini, da bol zgubi svoje stališče. Izmed vseh boleznij jih je devetdeset odstotkov povzročenih in spočetih v žleodu. Trinerjevo Zdravilno Grenko VINO čisti žleode in odstrani iz notranjine drobovja vse nabrane nepotrebne in strupene snovi, ki so nekakšen breg zlovtornih tvarin zavirajočih pravilno delovanje drobovja. Trinerjevi leki so prosti vsakokratne nepotrebne mešanice in vsebujejo le potrebne zdravilne grenke koreninice ter krasno žareče rdeče vino. V zadevi zabasnosti, neprebavnosti, glavobola, polglavobola, nervoznosti, navadne slabosti, kakor tudi v žleodnih neprilikah, ki rade nadlegujejo ženske ob premembni litja ali rudarje in druge delavce, ko delajo in vdihavajo plin, če rabite ta lek, boste našli v njem neprecenljivo vrednost. Dobite je v vseh lekarnah.

TRINERJEV LINIMENT

prodrere vselej v koren bolečine, zato pa je zlasti v slučaju protina, ali revmatizma, nevralgije, lumbago, otroplosti gležnjev in drugih, najhitrejša in gotova pomoč. Jako je dobro tudi v zadevah odrgnin in oteklin itd., tudi za drgnjenje živcev in za mazanje po kopanju nog. Dobite je v vseh lekarnah.

TRINERJEV ANTIPUTRIN

je izvrstno in prav prijetno zdravilo za navadno rabo znotraj. Posebno za izpiranje grla in ust; istotako za čiščenje ran, izpuščajev in drugih kožnih otvorov. Dobi se v vseh lekarnah.

Najnovejšje nagrade so dobila Trinerjeva zdravila na mednarodnih razstava: Gold Medal—San Francisco 1915, Grand Prix—Panama 1916.

JOSEPH TRINER

MANUFACTURING CHEMIST

1333-1343 South Ashland Ave.

Chicago, Ill.